

Henna Sirviö & Anna Myllylä

Kartoitus perheiden osallistamisesta lapsen digitaalisen kasvun kansion laadintaan varhaiskasvatuksessa

Sosionomi (AMK)

Sosionomikoulutus

Syksy 2023

**KAMK • University
of Applied Sciences**

Tiivistelmä

Tekijät: Sirviö Henna & Myllylä Anna

Työn nimi: Kartoitus perheiden osallistamisesta lapsen digitaalisen kasvun kansion laadintaan varhaiskasvatuksessa

Tutkintonimike: Sosionomi (AMK)

Asiasanat: varhaiskasvatus, osallisuus, kasvatusyhteistyö, dokumentointi, pedagogiikka

Tämän laadullisen opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää, millaisia ajatuksia perheillä on digitaalisen kasvun kansion tekemiseen osallistumisesta ja millaisin tavoin perheet kokisivat miellyttäväksi kansioden tekemiseen osallistumisen. Lisäksi työssä kartoitettiin perheiden osallistumishalukkuutta sekä muita toiveita, ideoita ja ajatuksia liittyen kasvun kansioihin. Tarkoituksena oli saada perheiden näkökulmaa esille digitaalisen kasvun kansioden jatkokehittämistä varten Sotkamon kunnan varhaiskasvatuksessa.

Tutkimuksen teoreettinen viitekehys rakentuu varhaiskasvatuksesta, siellä tapahtuvasta digiosallisuudesta, digitaalisesta kasvatusyhteistyöstä ja digitaalisesti tapahtuvasta pedagogisesta dokumentoinnista sekä digitaalisesta kasvun kansiosta. Tutkimusaineisto kerättiin Webropol-alustalle luodulla sähköisellä kyselylomakkeella huhtikuussa 2023. Aineisto analysoitiin aineistolähtöisellä sisällönanalyysillä.

Tutkimuksen tulokset luovat pohjaa digitaalisen kasvun kansion jatkokehittämiseen Sotkamon kunnassa. Tulosten mukaan vanhempien digitaidot vaikuttavat olennaisesti kasvun kansioden tekemiseen osallistumiseen. Vanhemman omat digitaidot nähtiin osallistumisen mahdollistajana, kun taas ilman tarvittavia taitoja osallistuminen on miltei mahdotonta. Osallistumisen haasteena koettiin myös kiireinen arki ja sen myötä muodostuva ajan puute. Kasvun kansioon liittyviä mahdollistajia vanhempien osallistumiselle olivat helppokäyttöisyys ja tehtävän rajaus. Perheet näkivät tärkeäksi, että kasvun kansio päivittyy reaaliaikaisesti.

Lisäksi tuloksista ilmeni, että nykyinen alusta koettiin haastavaksi ja sen tilalle toivottiin parempaa versiota helpottamaan kansion laadintaan osallistumista. Alustalta toivottiin toimivuutta, yksinkertaisuutta ja helppokäyttöisyyttä. Toivottiin myös aktiivisempaa vuorovaikutusta ja kasvatusyhteistyötä kodin ja varhaiskasvatuksen välille kasvun kansioden avulla.

Jatkotutkimusaiheeksi ehdotamme lisätutkimusta siitä, kuinka yhteistyö kasvun kansioden parissa on lähentynyt toimimaan ja ovatko käytössä olevat sähköiset ympäristöt vaikuttaneet sen onnistumiseen. Olisi mielenkiintoista myös tietää millainen merkitys perheiden osallisuudella kasvun kansion laadinnassa on lapselle itselleen.

Abstract

Authors: Sirviö Henna & Myllylä Anna

Title of the Publication: Preliminary research on how to advance family participation in forming a digital file on a child's growth in early childhood education

Degree Title: Bachelor of social services

Keywords: early childhood education, participation, educational partnership, documentation, pedagogy

The purpose of this qualitative thesis was to find out what thoughts different families have about participating in the creation of a digital growth file and what would make it pleasant for families to take part in the creation of these files. In addition to that, the thesis was about charting the willingness of families in taking part in this project, and collecting other wishes, ideas and thoughts about growth files. The purpose was to bring families' views forward in order to improve digital growth files in the early childhood education in the municipality of Sotkamo.

The theoretical framework of the study is built on early childhood education, the digital involvement there, digital education collaboration, digitally operated pedagogic documentation and a digital growth file. The study material was collected through an online survey created with the Webropol platform in April 2023. The material was analyzed using data-driven content analysis.

The results of this research will form a basis for developing the digital growth file forward in the municipality of Sotkamo. According to the results, the parents' digital skills have a significant effect on the participation of creating the growth files. The digital know-how of a parent was seen as an enabler of participation, whereas it is almost impossible to participate without the necessary skills. A busy daily life and the consequential lack of time were also seen as a challenge towards participating. Factors enabling parents to take part in the growth file were user-friendliness and limiting the scope of the task. Families found it important that the growth file is updated in real time.

In addition, the results showed that the current platform was perceived as difficult to use, and a better version was requested to ease the participation of creating the file. The platform would preferably be practical, simple and user-friendly. There were also wishes for more active interaction and educational co-operation between the home and early childhood education through growth files.

As a follow-up research topic, we suggest additional research on how the co-operation around growth files has started, and if the online environments that are being used have had an effect on its success. It would also be interesting to know the significance that it has on the child when families take part in the creation of growth files.

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Digitalisaatio varhaiskasvatuksessa	3
2.1	Varhaiskasvatus	3
2.2	Digiosallisuus varhaiskasvatuksessa	4
2.3	Digitaalinen kasvatusyhteistyö varhaiskasvatuksessa	6
2.4	Pedagoginen dokumentointi digitaalisesti varhaiskasvatuksessa	7
2.5	Digitaalinen kasvun kansio	10
2.6	Aikaisempia tutkimuksia	12
3	Opinnäytetyön tavoite, tarkoitus ja tutkimusongelma	14
4	Opinnäytetyön toteuttaminen	15
4.1	Työn eteneminen	15
4.2	Tutkimusmenetelmä	16
4.3	Aineiston keruu ja osallistujat	17
4.4	Aineiston analyysi	20
4.5	Eettisyys ja luotettavuus	23
5	Tulokset	26
5.1	Perheiden ajatuksia kasvun kansion laadintaan osallistumisesta	26
5.1.1	Osallistumisen haasteet	27
5.1.2	Osallistumisen mahdollistajat	29
5.2	Perheille miellyttäviä tapoja osallistua kasvun kansion laadintaan	31
5.3	Hyvä kasvun kansio	32
5.3.1	Kasvun kansion sisältö	32
5.3.2	Kasvun kansion tekniset ominaisuudet	37
6	Johtopäätökset ja pohdinta	41
	Lähteet	45

Liitteet

1 Johdanto

“Tuntuu mukavalta kun suapi ottoo ossoo asijoihin”. Tämä on osallisuuteen ja vaikuttamiseen liittyvä otsikko Sotkamon kunnan varhaiskasvatussuunnitelmassa (2022). Eikä ihme, sillä onhan osallisuuden ja vaikuttamisen merkitys lasten ja perheiden hyvinvoinnille nykypäivänä tunnustettu laajalti. Osallisuuden edistäminen kytkeytyy tiiviisti myös yhteiskunnalliseen toimintaan ja on ollut vahvasti osana esimerkiksi Suomen hallituksen (ks. Marin 2019) ja Euroopan unionin tavoitteita. Eri ikäisten ihmisten ja asiakasryhmien oikeuksista osallisuuteen ja vaikuttamiseen on säädetty lisäksi useissa eri laeissa, kuten varhaiskasvatuslaissa (L 540/2018), kuntalaissa (L 410/2015), laissa sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (L 812/2000) sekä nuorisolaissa (L 1285/2016). Myös vuonna 2015 voimaan tullut sosiaalihuoltolaki (L 1301/2014) korostaa entistä enemmän palveluiden asiakaslähtöisyyttä ja asiakasosallisuutta.

Lähdimme opinnäytetyöprosessiimme aikomuksena vahvistaa omaa osaamistamme osallisuutta edistävässä työotteessa sekä käyttäjä- ja asiakaslähtöisempien palvelujen kehittämisessä. Näiden osa-alueiden tärkeyttä osoittavat myös sosionomin koulutusohjelmalle laaditut kompetenssit (SOAMK 2023), joiden mukaan sosionomin ammattiosaamiseen kuuluu yhtenä osaamisalueena kriittinen ja osallisuutta edistävä yhteiskuntaosaaminen. Siihen sisältyy vahvasti eri asiakasryhmien ja yhteisöjen osallisuuden ja vaikuttamismahdollisuuksien edistäminen. Lisäksi Talentia (2020) on luonnostellut lasten ja vanhempien osallisuuden vahvistamisen osaksi varhaiskasvatuksen sosionomin tehtäväkuvaa. Vanhempien osallisuutta ja sen edistämistä säätelee myös esimerkiksi varhaiskasvatuslaki (L 540/2018) sekä valtakunnallisesti asetettu varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (2022), joiden mukaan lapsen vanhemmille tai muille huoltajille tulisi antaa säännöllisesti mahdollisuuksia osallistua varhaiskasvatuksen toiminnan ja kasvatustyön tavoitteiden suunnitteluun sekä kehittämiseen yhdessä henkilöstön ja lasten kanssa.

Työskentelemme molemmat Sotkamon kunnan varhaiskasvatuksessa ja suoritamme opinnoissamme varhaiskasvatuksen sosionomin kelpoisuutta, joten opinnäytetyön sijoittuminen varhaiskasvatuksen työkentälle tuntui luontevalta. Lisäksi opinnäytetyön tekeminen työskentelemämme organisaation varhaiskasvatustoiminnan kehittämiseen tuntui merkittävältä ja omaa ammatillista kasvua tukevalta ratkaisulta. Sotkamon kunnan varhaiskasvatuksessa tehdään tällä hetkellä työtä digitaalisten kasvun kansioiden kehittämiseksi, joten päätimme osallistua tähän kehitystyöhön.

Aihe rajautui toimeksiantajaamme, Sotkamon varhaiskasvatusta, parhaiten hyödyttääkseen käsittelemään perheiden osallistamista osaksi lapsen digitaalisen kasvun kansion laadintaa. Kerromme lisää aiheen valinnasta ja rajaamisesta vielä luvussa 4 *Työn toteuttaminen*.

Opinnäytetyömme tavoitteena oli selvittää, millaisia ajatuksia Sotkamon kunnan päiväkotien piireihin kuuluvilla perheillä on digitaalisen kasvun kansion tekemiseen osallistumisesta ja miten perheet kokisivat miellyttäväksi kansioden tekemiseen osallistumisen. Lisäksi halusimme kartoittaa perheiden osallistumishalukkuutta sekä muita toiveita, ideoita ja ajatuksia liittyen kasvun kansioihin. Tarkoituksenamme oli saada perheiden näkökulmaa esille digitaalisten kasvun kansioden jatkokehittämistä varten Sotkamon kunnan varhaiskasvatuksessa. Toimeksiantajamme voi siis hyödyntää ja ottaa huomioon työmme tuloksia kehittäessään lasten digitaalisia kasvun kansioita sekä niihin liittyvää yhteistyötä perheiden kanssa.

Työmme alkaa teoreettisten lähtökohtien esittelyllä, johon kuuluvat keskeisesti digiosallisuus, digitaalisesti tapahtuva kasvatusyhteistyö, pedagoginen dokumentointi sekä digitaalinen kasvunkansio. Teoreettisten lähtökohtien jälkeen siirrytään tutkimuksen toteuttamiseen, tuloksiin ja johtopäätöksiin. Näissä vaiheissa käytimme laadullista eli kvalitatiivista tutkimusmenetelmää ja varsinainen tutkimusaineisto kerättiin Webropol- alustalle luotavalla sähköisellä kyselylomakkeella. Tulokset analysointiin aineistolähtöistä sisällönanalyysiä hyödyntämällä. Tarkoituksenamme oli tuoda työmme eri vaiheet avoimesti, rehellisesti ja lukijalle mahdollisimman selkeästi esille.

2 Digitalisaatio varhaiskasvatuksessa

Tässä luvussa käsittelemme opinnäytetyömme teoreettiset lähtökohdat. Työmme teoreettisiin lähtökohtiin kuuluvat oleellisesti varhaiskasvatus, siellä tapahtuva digiosallisuus, digitaalinen kasvatusyhteistyö ja digitaalisesti tapahtuva pedagoginen dokumentointi sekä digitaalinen kasvun kansio. Lisäksi käsittelemme aikaisempia tutkimuksia, joihin tutustuimme opinnäytetyömme eri vaiheissa.

2.1 Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatus on yhteiskunnallinen palvelu, jolla on monenlaisia tehtäviä. Se kuuluu osaksi suomalaista koulutusjärjestelmää ja on siten myös tärkeä vaihe lapsen elämässä. (varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022, 9.) Varhaiskasvatuslain mukaan varhaiskasvatuksella tarkoitetaan “lapsen suunnitelmallista ja tavoitteellista kasvatuksen, opetuksen ja hoidon muodostamaa kokonaisuutta, jossa painottuu erityisesti pedagogiikka” (L 540/2018). Tämän mahdollistamiseksi jokaiselle varhaiskasvatuksessa olevalle lapselle laaditaan henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022, 10). Varhaiskasvatusta ja sen toteuttamista ohjaavat varhaiskasvatuslain (L 540/2018) lisäksi myös esimerkiksi valtakunnallisesti laadittu varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (2022), paikallisesti laaditut varhaiskasvatussuunnitelmat sekä YK:n Lapsen oikeuksien yleissopimus (1989).

Varhaiskasvatuksen tavoitteena on edistää lapsen kasvua, kehitystä, terveyttä ja hyvinvointia, edistää ja tukea elinikäistä oppimista ja koulutuksellista tasa-arvoa sekä toteuttaa monipuolista pedagogiikkaa ja mahdollistaa positiiviset oppimiskokemukset. Varhaiskasvatuksen tulee varmistaa, että varhaiskasvatusympäristö kehittää ja edistää oppimista, on turvallinen sekä terveellinen. Sen tulee myös toteuttaa kunnioittavaa toimintatapaa ja turvata vuorovaikutussuhteet kasvattajien ja lasten välillä. Lisäksi varhaiskasvatuksessa edistetään yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa, tuetaan lapsen yksilöllisiä tarpeita sekä kehitetään lapsen yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja. Varhaiskasvatuksessa tulee huomioida lapsen osallisuus sekä varmistaa kasvatusyhteistyö huoltajan kanssa. (L 540/2018.)

Varhaiskasvatuksen toimintamuodot ovat päiväkotitoiminta, perhepäivähoito sekä avoin varhaiskasvatustoiminta. Yleisin varhaiskasvatuksen toimintamuodoista on päiväkodeissa toteutuva varhaiskasvatus. Yksi päiväkotimuotoisen varhaiskasvatuksen laatutekijöistä on moniammatillinen ja osaava henkilökunta. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022, 17–18.)

Lapsen elämässä varhaiskasvatuksella on suuri merkitys. Lapsi tuokin varhaiskasvatukseen elämäkokemuksensa, joka koostuu pääasiassa huoltajan ja lapsen välisistä vuorovaikutus- ja kiintymyssuhteista. Varhaiskasvatuksen henkilöstön ja huoltajien välinen yhteistyö luo jatkuvuutta ja turvallisuutta lapsen elämään. Avoin, arvostava ja tasa-arvoinen kohtaaminen luovat hyvän pohjan kasvatusyhteistyölle. Yhteistyön tulee olla säännöllistä muodostaakseen lapsen kannalta mielekkään kokonaisuuden. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022, 19.) Huoltajille tulee järjestää myös mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa lapsensa varhaiskasvatuksen suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. Lisäksi on säännöllisesti järjestettävä mahdollisuus osallistua paikallisen ja yksikkökohtaisen varhaiskasvatuksen suunnitteluun ja arviointiin. (Varhaiskasvatuksen perusteet 2022, 16.)

2.2 Digiosallisuus varhaiskasvatuksessa

Osallisuutta voidaan määritellä monella tavalla. Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen mukaan osallisuus on liittymistä, suhteissa olemista, kuulumista, yhteensopivuutta, mukaan ottamista ja yhteisyyttä. Se on osallistumista ja siihen liittyen vaikuttamista sekä demokratiaa. Se on myös kaiken edellä mainitun järjestämistä ja johtamista. (Isola ym. 2017, 3.)

Osallisuuden kokeminen on aina yksilö- ja tilannekohtaista. Esimerkiksi kuulumisen tunnetta voi syntyä, kun yksilö saa toteuttaa itseään ja käyttää voimavarojaan toisten hyväksi. Jonkin asian puolesta toimiessaan yksilö voi tavoittaa sopivan kuulumisen tunteen, saaden ehkä aikaan haluaansa muutosta – tai ymmärrystä siihen, miksi muutos ei ollutkaan mahdollinen. Toisinaan osallisuuden kokemukseen riittää luotettavan ja ymmärrettävän tiedon saaminen tai yhdessäolo toisten kanssa. Keskeistä osallisuuden toteutumisessa on kuitenkin se, että yksilö pääsee ottamaan itselleen sopivalta tuntuvan paikan niin yhteiskunnassa kuin omassakin elämässään. Yksilö kokee tällöin tulevaisuutensa kuulluksi ja nähdyksi toivomallaan tavalla ja pääsee edistämään itselleen tärkeitä asioita. (Faehnle, Hannonen, Hapuoja, Turunen & Terämä 2020, 14–15.)

Lapsen osallisuus taas käsittää ajatuksen lapsesta osana yhteiskuntaa suhteessa muihin ihmisiin, muiden ihmisten suhtautumisesta lapseen ja lapsen aktiiviseen toimijuuteen hänen omassa ympäristössään. Varhaiskasvatuksessa lapsen osallisuuden kokemukset koostuvat siitä, että hän kokee olevansa merkityksellinen ja voivansa vaikuttaa. (Kangas ym. 2021, 199.) Osallisuutta tukeva toiminta on keskeinen osa varhaiskasvatusta, jolloin se on myös varhaiskasvattajalle kokonaisvaltainen lähestymistapana työhönsä. (Pelastakaa lapset, 2011). Osallisuuden vahvistaminen perustuu myös varhaiskasvatukseen. Sen mukaan varhaiskasvatuksessa tulee vahvistaa lapsen ja perheiden osallisuutta, eli heillä tulee olla mahdollisuus osallistua päiväkodin toiminnan suunnitteluun ja arviointiin. (L 540/2018.) Lisäksi valtakunnallinen varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (2022) ja paikallisesti asetetut varhaiskasvatussuunnitelmat määrittävät lapsen ja perheiden osallisuutta varhaiskasvatuksessa. Sotkamon kunnan paikallisessa varhaiskasvatussuunnitelmassa (2022) kerrotaan, että huoltajille tulisi antaa mahdollisuus osallistua toiminnan suunnitteluun sekä kehittämiseen yhdessä henkilöstön ja lasten kanssa.

Perheiden osallisuuden tukeminen henkilöstötasolla edellyttää taitoa suunnitella, toteuttaa ja arvioida sellaisia käytäntöjä, joissa jokaisen perheen vahvuudet ja osaaminen voivat tulla esille. Perheille tulee myös tarjota erilaisia helppoja mahdollisuuksia osallistua varhaiskasvatuksen toimintaan. Näistä esimerkkinä yhteiset tapahtumat, pedagoginen dokumentointi sekä palautteen ja toiveiden kerääminen muun muassa kyselylomakkeilla. Edellä mainittujen lisäksi tulisi kiinnittää huomiota henkilöstön vuorovaikutusosaamisen kehittämiseen. Siihen kuuluvat keskeisesti kunnioitus, kannustus ja dialogisuus. (Kangas ym. 2021, 104.)

Käsite digiosallisuus yhdistää digitalisaation ja osallisuuden käsitteet. Digiosallisuus voidaan määrittellä modernin informaatio- ja kommunikaatioteknologian kautta tapahtuvaksi aktiiviseksi osallistumiseksi digitaalisen yhteiskunnan toimintaan. (Hänninen ym. 2022, 17.) Digitaalisuus mahdollistaa uudenlaisia vaikuttamisen ja osallistumisen paikkoja. Se on ilmiönä kuitenkin uusi ja omaa osallisuuden käänköpuolena myös osattomuuden. Kaikilla yksilöillä ei ole yhdenvertaisia mahdollisuuksia digiosallisuuteen. Digiosallisuuden haasteita ja mahdollisuuksia ovat infrastruktuuri ja teknologiset välineet, saavutettavuus, turvallisuus ja luotettavuus, taidot, osaaminen ja digituki, käytettävyys sekä käyttäminen ja hyödyt. (Hänninen ym. 2022, 61–74.) Digiosallisuuden haasteita voidaan nähdä siis olevan esimerkiksi digitaalisten tai laitteiden puute, joka tekee asioimisesta hankalaa, ellei jopa mahdotonta. Toisaalta etäyhteydet voivat taas mahdollistaa toimintaan osallistumisen niille henkilöille, joilla olisi muutoin vaikeuksia tulla esimerkiksi lähitapaamiin. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2023.)

Digiosallisuudessa kyse ei ole kuitenkaan vain ihmisten digitaidoista. Digiympäristöt ja –palvelut tulisi ensisijaisesti suunnitella helppokäyttöisiksi, saavutettaviksi ja turvallisiksi, jotta mahdollisimman vähän jäisi käyttäjän taitojen varaan. Lisäksi on tärkeää seurata, tapahtuuko palvelujen ja toimintojen saavutettavuudessa eriarvoistumista ja miten digitalisoiminen vaikuttaa palvelujen ja toimintojen käyttämiseen. On tärkeää tutkia ja kehittää nopeasti kehittyvää digiympäristöä, jotta kaikkien osallisuus toteutuu. Keskeistä digiosallisuuden edistämässä onkin, että ihmiset kykenisivät olemaan osallisia digitaalisessa maailmassa ja digiosallisuus lisäisi osallisuutta ja hyvinvointia elämän eri osa-alueilla. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2023.) Digiosallisuuden toteutuessa digitaalinen teknologia, digipalvelut sekä digitalisaatio mahdollistavat siis osallistumisen tai osallistamisen yhteiskunnalliseen toimintaan. (Hänninen ym. 2021, 16–17.) Siihen osallistuminen on jokaisen ihmisen kansalaisoikeus (Rouvinen-Wilenius 2022).

2.3 Digitaalinen kasvatusyhteistyö varhaiskasvatuksessa

Kasvatusyhteistyö on terminä korvannut aikaisemmassa varhaiskasvatus suunnitelman perusteissa käytetyn kasvatuskumppanuuden. Kasvatusyhteistyön tavoitteena on edistää huoltajien ja henkilöstön yhteistä sitoutumista lapsen terveelliseen ja turvalliseen kasvuun, kehitykseen ja oppimiseen. Keskeiset elementit ovat tasa-arvoinen vuorovaikutus, luottamus ja keskinäinen kunnioitus. Laadukkaan kasvatusyhteistyön laatuindikaattoreita ovat lapsen ja hänen huoltajiensa arvostaminen, avoin, tasavertainen ja luottamuksellinen suhde, kunnioitus huoltajien tuntemukseen lapsestaan sekä henkilöstön ammatillinen tieto ja osaaminen. (Kangas ym. 2021.) Lasten huoltajien kanssa tehtävä kasvatusyhteistyö ja huoltajien osallistuminen varhaiskasvatuksen toiminnan suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin voidaan katsoa lisäävän varhaiskasvatuksen laatua (Vlasov ym. 2018, 75).

Perhelähtöisyys on yksi kasvatusyhteistyön tärkeimmistä lähtökodista. Perhelähtöisessä työssä perhe nähdään täysivaltaisena kumppanina ammattilaisen rinnalla niin arviointi-, suunnittelu- ja toteutusvaiheissakin. Pääperiaatteena perhelähtöisessä työskentelyssä on perheen keskeisen ja aktiivisen roolin kunnioittaminen lasten hoidossa ja ohjauksessa. Perhe nähdään oman lapsensa asiantuntijana sekä päätöksentekijänä lasta ja perhettä koskevissa asioissa. Perhe on lapsen elämässä pysyvä vaikuttaja, jolloin perheellä on myös etuoikeus määritellä perheen tarvitsemia palveluja sekä omaa osallistumistaan ja sen intensiteettiä. Perhelähtöinen työ edellyttää perheiden

kulttuurin, arvojen, uskomusten kunnioittamista sekä avointa ja luottamuksellista vuorovaikutusta. (Määttä & Rantala 2016, 190–192.)

Digitaalinen yhteistyö kuuluu osaksi kasvatusyhteistyötä varhaiskasvatuksessa. Varhaiskasvatuksen suunnitelman perusteissa todetaan (2022, 36), että huoltajien kanssa tehtävässä yhteistyössä hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa. Yhteiskunnan yhä enemmän digitalisoituessa myös varhaiskasvatuksen oppimisympäristöt ja yhteistyökäytännöt digitalisoituvat yhä enenevässä määrin. Esimerkiksi Covid-19-pandemian alkaessa vuonna 2020 todettiin digitaalisten väittämättömyys ja digitaalisten taitojen kehittämistarve myös varhaiskasvatuksessa. Pandemia haastoi varhaiskasvatuksen henkilöstöä uudistamaan yhteistyökäytäntöjä huoltajien kanssa laadukkaana varhaiskasvatuksen turvaamiseksi. Useat päiväkodit järjestivät lasten varhaiskasvatuskeskusteluja digitaalisia alustoja hyödyntäen. (Jalo, Lund & Pohjasniemi 2021, 121–128.). Esimerkiksi digitaalisten kasvun kansioiden avulla varhaiskasvatuksen arkea ja pedagogiikkaa voidaan havainnollistaa huoltajille aikaisempaa konkreettisemmin. (Alanko, Kankaanranta & Mehtälä 2020, 36).

Huoltajan kokemukseen digitaalisesta yhteistyöstä vaikuttavat monet eri tekijät. Jotta huoltaja esimerkiksi pystyy hyötymään digitaalisesti tapahtuvasta yhteistyöstä, tulee sopivien teknologisten välineiden olla saatavilla. Huoltajan oma digitaalinen osaaminen ja taidot käyttää erilaisia teknologioita vaikuttavat digitaalisen osallisuuden kokemukseen. Lisäksi digipalveluiden helppokäyttöisyys, selkeys ja se, millaista hyötyä tai vaikutuksia huoltaja kokee saavansa digipalveluista, vaikuttavat huoltajan osallistumiseen. (Hänninen ym. 2021.)

2.4 Pedagoginen dokumentointi digitaalisesti varhaiskasvatuksessa

Pedagoginen dokumentointi on rantautunut suomalaiseen varhaiskasvatukseen 1990-luvulla, kun italialainen Reggio Emilia- kasvatustapa alkoi kiinnostaa varhaiskasvattajia. (Rintakorpi & Vihmari-Henttonen 2017, 10). Reggio Emilia pedagogiikka juontaa juurensa italialaiseen Reggio Emilian kaupunkiin, jonka kunnalliset päiväkodit ovat toisen maailman sodan jälkeen kehittäneet italialaisen professori Loris Malaguzzin johdolla (1920–1994) pedagogisen ajattelu- ja toimintatavan. Kyseessä on lasta kunnioittava ja kuunteleva suhtautumistapa, jossa oppiminen perustuu lasten, aikuisten ja ympäristön väliseen vuorovaikutukseen. Reggiolaisessa ajattelutavassa ajatellaan, että lapsi on itse pääroolissa omassa oppimisessaan, kasvamisessaan ja kehityksessään. Nykyään Reggio Emilia pedagogiikka on maailmanlaajuisesti kiinnostuksen kohteena. (Heinimaa 2011, 277–278.)

Varhaiskasvatuksessa pedagoginen dokumentointi on yksi keskeisimmistä työmenetelmistä. Se on jatkuva prosessi, joka sisältää suunnittelun, toteuttamisen, arvioimisen ja kehittämisen vaiheita. Sen tarkoituksena on muodostaa ymmärrystä varhaiskasvatuksen pedagogisesta toiminnasta dokumenttien ja havaintojen avulla. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022.) Pedagogisen dokumentoinnin avulla pystytään edistämään lapsen näkyväksi tulemistä ja auttamaan lapsen omien ajatusten ja näkemysten kuulluiksi tulemistä. Se liittyy myös perhettä kohti tiiviimpää yhteistyötä lapsen asioissa yhdessä varhaiskasvattajien kanssa. (Rinta-korpi & Vihmari-Henttonen 2017, 32.) Lisäksi kokonaisvaltaisesta näkökulmasta tarkasteltuna pedagogisen dokumentoinnin yksi tehtävistä on yhdistää lapsen elinpiirit, kuten koti, päiväkotiki, kaveripiiri, mummola, yhteiskunta ja media kokonaisuudeksi, jossa lapsi oppii, kasvaa ja voi hyvin. (Rintakorpi & Vihmari-Henttonen 2017, 66–67). Pedagogisen dokumentoinnin avulla pystytään myös yhdessä lasten kanssa tarkastelemaan heidän kehitystään ja oppimistaan, esimerkiksi piirroksien, valokuvien tai varhaiskasvattajien havaintojen avulla. Se tuottaa siis monipuolisesti tietoa lapsen elämästä, kehityksestä, oppimisesta, mielenkiinnon kohteista, ajatuksista ja tarpeista. Tämä on koko varhaiskasvatustoiminnan suunnittelun perusta. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022.)

Rintakorpi ja Vihmari-Henttonen (2017) määrittelevät pedagogisen dokumentoinnin prosessia viiden eri vaiheen avulla. Nämä viisi vaihetta ovat: kysyminen, dokumentointi, tulkitseminen, johtopäätösten tekeminen ja toiminnan muuttaminen. Heidän mukaansa prosessi voidaan katsoa alkaneeksi, kun varhaiskasvattajat alkavat kiinnittää tietoisesti huomiota johonkin puheenaiheeseen, tapahtumaan tai ilmiöön omassa lapsiryhmässään. Prosessin ensimmäisessä vaiheessa havainnointia ja dokumentointia suunnataan erilaisten pedagogisesti perusteltujen kysymysten tai olettamusten kautta. Silloin voidaan pohtia esimerkiksi minkälaisia aloitteita ja vaikuttamismahdollisuuksia lapsilla on ja kuinka varhaiskasvattajat vastaavat niihin. Lisäksi voidaan pohtia missä tilanteissa lasten vaikuttamismahdollisuuksiaan voitaisiin lisätä. Pedagogisen dokumentoinnin prosessin toisessa vaiheessa kerätään yksittäisen lapsen tai lapsiryhmän tilanteesta erilaisia vaikutelmia ja näkökulmia havainnoinnin ja dokumentoinnin avulla. Kolmannessa vaiheessa asioita päästään pohtimaan näiden kerättyjen ja tuotettujen dokumenttien avulla. Prosessin neljännessä vaiheessa tehdään johtopäätöksiä, jotka pohjautuvat tulkintoihin ja viidennessä vaiheessa muutetaan toimintaa näiden johtopäätösten perusteella. (Rintakorpi & Vihmari-Henttonen 2017, 78–79.) Pedagogisen dokumentoinnin voidaan siis katsoa koostuvan hyvin monenlaisista vaihteista, jonka elementtejä voisi tarkastella esimerkiksi Rintakorven ja Vihmari-Henttosen (2017) luoman pedagogisen dokumentoinnin siemenen avulla (kuvio 1).

Kuvio 1. Pedagogisen dokumentoinnin siemen (Rintakorpi & Vihmari-Henttonen 2017)

Digitaalisesti tapahtuva pedagoginen dokumentointi on esimerkiksi erilaisten dokumenttien laatamista erilaisille sähköisille alustoille. Suomalaisessa varhaiskasvatuksessa käytetään kasvavassa määrin myös erilaisia sähköisen dokumentoinnin välineitä, kuten sosiaalista mediaa, blogeja ja digitaalisia kasvun kansioita. Varhaiskasvatuksessa voidaan käyttää digitaalisia sovelluksia ja välineitä havainnoinnin välineenä sekä osallistaessa lapsia mukaan dokumentointiin. Digitaalisten sovellusten käyttäminen pedagogisessa dokumentoinnissa lisää huoltajien tietoa lapsensa kehityksestä ja oppimisesta sekä tekee varhaiskasvatustoimintaa näkyväksi. Lisäksi se auttaa varhaiskasvatusta suunnittelemaan yksilöllisempää ja lasten tarpeisiin perustuvaa varhaiskasvatustoimintaa. (Stratigos & Fenech 2021, 24.). Parhaimmillaan ja onnistuessaan pedagoginen dokumentointi on siis osallistuvaa demokratiaa: jokaisella on oikeus ja mahdollisuus osallistua toiminnan arviointiin, suunnitteluun ja kehittämiseen varhaiskasvatuksessa. (Rintakorpi ym. 2017, 55).

Pedagoginen dokumentointi ja erityisesti digitaalisesti tapahtuva pedagoginen dokumentointi mahdollistaa lasten ja huoltajien osallistumisen varhaiskasvatustoiminnan arviointiin, suunnitteluun ja kehittämiseen. Tämän takia se on keskeisessä roolissa opinnäytetyömme viitekehyksessä.

2.5 Digitaalinen kasvun kansio

Kasvun kansio on yksi pedagogisen dokumentoinnin toteuttamisen menetelmistä. Varhaiskasvatuksessa jokaiselle lapselle voidaan luoda oma kasvun kansio. Kansio sisältää kokoelman erilaisia dokumentteja, joita voivat olla esimerkiksi lapsen piirroksia, valokuvia ja haastattelut. Lapsen kansioon kerätyt dokumentit kertovat lapsen kasvusta, kehityksestä ja oppimisesta. Kasvun kansio toimii siis monipuolisena työvälineenä lapselle, huoltajille ja varhaiskasvattajille yksilöllisen kasvu- ja oppimisprosessin seurannassa sekä suunnittelussa. Lisäksi siihen kerätty materiaali kertoo kasvattajille lapsen tarpeista, toiveista ja mielenkiinnon kohteista sekä vahvuuksista. Kaikki tämä tieto on varhaiskasvattajille tärkeää toiminnan suunnittelussa. Kasvun kansion avulla voidaan myös tukea lapsen käsitystä itsestään aktiivisena ja osaavana toimijana ja rohkaista häntä ilmaisemaan omia käsityksiään, mielipiteitään ja tulkintojaan sekä kannustaa itsearviointiin. (Virrolainen 2018, 158–159.) Kasvun kansiosta voidaan käyttää myös nimitystä portfolio. Meidän työssämme käytämme muotoa kasvun kansio.

Digitaalinen kasvun kansio antaa perheille mahdollisuuden tarkastella reaaliajassa kansioon ladattuja kuvia ja kirjoituksia. Lisäksi digitaalisessa muodossa oleva kansio voi sisältää kuvien ja tekstien lisäksi myös ääntä ja videoita, ja sen sisältöihin voi palata tarvittaessa helposti uudelleen. Kansion avulla voidaan vahvistaa myös vanhempien osallisuutta. Vanhempi voi esimerkiksi keskustella yhdessä lapsensa kanssa kasvun kansion sisällöistä, jolloin vanhempi pystyy muodostamaan oman käsityksensä varhaiskasvatuksen sisällöstä, laadusta ja sen merkityksellisyydestä omalle lapselleen. Kuluneen toimintakauden tapahtumien läpikäyminen yhdessä perheen kanssa, edesauttaa myös lapsen oman oppimisprosessin näkyväksi tulemistä hänelle itselleen. (Lemmetti & Marvala 2021, 60–64.) Tätä tukee myös Kotilaisen (2019a) tutkimus, jossa ilmeni, että digitaalisen kasvun kansion avulla voidaan tukea varhaiskasvattajien ja vanhempien välistä kasvatusyhteistyötä sekä saada perheitä osallistumaan entistä enemmän lapsensa varhaiskasvatukseen. Kasvun kansioilla koettiin olevan merkitystä vanhempien ja varhaiskasvatuksen välisen yhteistyön tukemisessa ja, että tällainen työskentely kasvun kansioiden parissa vastaa myös varhaiskasvatussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin kodin ja päiväkodin välisen yhteistyön osalta. (Kotilainen 2019a, 49–55.)

Sotkamon kunnan varhaiskasvatuksessa lasten digitaaliset kasvun kansiot luodaan Google Drive -toimintaympäristöön, joka on Sotkamon kunnan hallinnoimassa suojatussa pilvipalvelussa. Jokaiselle lapselle luodaan Google Drive-toimintaympäristöön oma henkilökohtainen kansio, johon

voidaan tallentaa lapsesta sähköistä materiaalia. Huoltajilta kysytään suostumus lapsen osallistumisesta tieto- ja viestintäteknisillä laitteistoilla tehtyihin materiaaleihin sekä varsinaisen kansion luomiseen. Kansiot jaetaan huoltajille lapsen varhaiskasvatusryhmästä. Perheille annetaan yleisimmin katselu- ja kommentointioikeudet kansioon. Perheille on myös mahdollista antaa muokkausoikeudet, mutta tämä on harvinaisempaa. Kansioista ei ole olemassa varmuuskopioita, joten muokkausoikeuden antaminen sisältää riskin siitä, että perheet voivat tahattomasti poistaa kansion tai vahingoittaa sitä muulla tavoin. Kansioita voidaan luoda hyvin monella eri tavalla, kuten vuodenaikojen mukaan tai varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (2022) osa-alueiden mukaisesti. Ohessa esimerkki lapsen digitaalisesta kasvun kansioista vuodenaikaisesti aloitettuna (Kuva 1).

Kuva 1. Esimerkki lapsen digitaalisesta kasvun kansioista Sotkamon kunnan varhaiskasvatuksessa

2.6 Aikaisempia tutkimuksia

Etsimme ja perehdyimme aikaisempiin tutkimuksiin ja esimerkiksi opinnäytetöihin, jotka liittyivät aiheeseemme. Löysimme paljon opinnäytetöitä, jotka on tehty liittyen lapsen kasvun kansioihin tai portfolioihin. Näiden tuotoksina on syntynyt esimerkiksi ohjeistuksia, vinkkejä, valmiita pohjia tai runkoja ja muuta kehittämistä kasvun kansioihin liittyen eri kunnissa ympäri Suomen. Myös perheiden osallisuutta varhaiskasvatuksessa on tutkittu monesta eri näkökulmasta. Esimerkiksi Annika Väinä (2015) on tutkinut työssään henkilöstön ja lasten huoltajien käyttökokemuksia Ori-vedellä käytössä olevasta Tenavanetti-ohjelmasta, joka pitää sisällään myös lapsen digitaalisen kasvunkansion. Susanna Arola (2022) taas on opinnäytetyössään selvittänyt miten huoltajat kokevat digitaalisen yhteistyön varhaiskasvatuksessa. Arolan (2022) saamien tulosten mukaan digitaalinen yhteistyö varhaiskasvatuksessa tukee huoltajien ja kasvattajien välistä kasvatusyhteistyötä. Lasta koskevien digitaalisten dokumenttien ja tiedotteiden avulla varhaiskasvatuksen arki konkretisoitui paremmin vanhemmille. Lisäksi dokumenttien avulla vanhempien oli helpompi ymmärtää pedagogisen toiminnan tavoitteita, lapsen oppimista ja mielenkiinnonkohteita sekä lapsen kehitykseen liittyviä haasteita. Digiosallisuuden esteenä nousi esimerkiksi huoltajille aiheutuva lisätyö, joka vaikeutti varhaiskasvatuksen digitaalisten palveluiden hyödyntämistä. (Arola 2022, 54–55.)

Lisäksi perheiden osallisuuden lisäämisen keinoja on nostettu opinnäytetöiden avulla esille. Esimerkiksi Tiina Kerkkänen ja Satu Veikanmaa (2019) ovat tehneet opinnäytetyönään menetelmäkansion, jossa on kattavasti eri tapoja ja menetelmiä lasten huoltajien osallisuuden lisäämiseksi varhaiskasvatuksessa. Kerkkäisen ja Veikanmaan opinnäytetyön haastattelut Pikku-Kaarlen päiväkodissa osoittivat, että huoltajien osallisuus varhaiskasvatuksen suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa koetaan myös varhaiskasvattajien näkökulmasta tärkeäksi osaksi työtä. Tulosten mukaan kasvattajat olivat tyytyväisiä nykyiseen yhteistyöhön huoltajien kanssa, mutta toivoivat huoltajilta lisää rohkeutta esittää toiveita ja mielipiteitä sekä tehdä konkreettisia aloitteita. Haastateltavat ammattilaiset kokivatkin, että osallistavat menetelmät ovat hyvä työväline huoltajien osallisuuden lisäämiseen. (Kerkkänen & Veikanmaa 2019, 36–37.)

Keväällä 2022 valmistuneessa opinnäytetyössä Valma Koskinen ja Onni Puustinen ovat selvittäneet tapoja, joilla digitaalinen pedagoginen dokumentointi tukee varhaiskasvatuksen arkea sekä yhteistyötä huoltajien kanssa. Koskisen ja Puustisen (2022) työn tulosten mukaan digitaalisesti tapahtuva pedagoginen dokumentointi koettiin tärkeäksi osaksi varhaiskasvatuksen ja perheiden

välistä yhteistyötä. Kertyneistä dokumentoinneista uudet työntekijät pystyvät myös näkemään lapsen mielenkiinnon kohteet ja erityistarpeet, jota vanhemmat pitivät erityisen tärkeänä. Lisäksi digitaalisesti tapahtuvan pedagogisen dokumentoinnin koettiin auttavan perheitä olemaan paremmin ajan tasalla päiväkodin tapahtumista. (Puustinen & Koskinen 2022, 17.)

Mimmu Alanko, Marja Kankaanranta ja Saana Mehtälä (2020) ovat tutkineet osana Diggaa mun digimatkaa -kehittämishanketta digitaalisen portfolio työskentelyn toteutumista kolmessa eri Etelä-Suomen kunnassa. He tutkivat portfolioiden merkitystä ja käyttöönottoa varhaiskasvatuksessa, jota he tarkastelivat erityisesti varhaiskasvattajien ja lasten näkökulmista. Tutkimuksen tulokset osoittivat, että digitaaliset portfolioit voivat toimia erinomaisena varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaisena digipedagogisena käytänteenä varhaiskasvatuksessa, vahvistaen ja tukien samalla monipuolisesti lapsen kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä ja oppimista, vanhempien kanssa tehtävää yhteistyötä sekä pedagogista dokumentointia. Digitaalisen portfolioin katsottiin olevan lapsille myös mieluisa tapa tallentaa oman elämänsä dokumentteja sekä kertoa itsestään ja elämästään muille lapsille ja aikuisille. Lisäksi koettiin, että sitä voidaan hyödyntää lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaprosessissa esimerkiksi lapsen osallisuuden tukemisessa. (Alanko, Kankaanranta & Mehtälä 2020, 58–59.)

Kotilainen (2019b) tutki opinnäytetyössään alle 3-vuotiaiden lasten perheiden näkemyksiä digitaalisesta portfolio työskentelystä. Olennaiseksi osoittautui se, että digitaalisen kasvun kansion avulla voidaan saada laajempi, syvempi ja monipuolisempi ymmärrys lapsesta eri kasvuympäristöissä. Kasvunkansiotyöskentelylle ominaisesti ymmärrys lisääntyi lasten esille tuomien kokemusten kautta. Vanhemmat kokivat myös tiedon lisääntymisen lapsen päiväkotiarjesta vahvistavan yhteistyön tunnetta lapsen kasvun ja oppimisen edistämiseksi. Tuloksista ilmeni kuitenkin, että kasvatusyhteistyön onnistumisen kannalta tärkeää on, ettei digitaalisista kasvun kansioista tule rasitteita vanhemmille. Kasvun kansioiden tekemiseen osallistuminen ei saisi olla vanhempien velvollisuus, vaan yhteistyö kansioiden saralla tulisi nähdä ennemmin mahdollisuutena vanhempien osallisuuden lisäämiseksi. Mikäli vanhempi ei halua olla mukana kasvun kansioiden kaltaisessa yhteistyössä, tulisi hänen valintaansa kunnioittaa. Osallisuuteen kuuluu myös ajatus saada olla osallistumatta. (Kotilainen 2019b, 51–60.)

3 Opinnäytetyön tavoite, tarkoitus ja tutkimusongelma

Mahdollistaakseen toimivan kasvatusyhteistyön tulevaisuudessa digitaalista kasvun kansiota laadittaessa Sotkamon varhaiskasvatuksen päättäjien on hyödyllistä päästä tarkastelemaan aihetta perheiden silmin. Tarkoituksenamme on tuoda Sotkamon kunnan varhaiskasvatukselle tietoa perheiden halukkuudesta osallistua lapselle tehtävän digitaalisen kasvun kansion laadintaan. Lisäksi haluamme kartoittaa, millaisin tavoin perheet kokisivat miellyttäväksi kansion tekemiseen osallistumisen ja millaisia odotuksia heillä on digitaaliseen kasvun kansioon liittyen.

Opinnäytetyömme tavoitteena on ennen kaikkea kuunnella perheiden ajatuksia, toiveita ja ideoita lapsen digitaaliseen kasvun kansioon liittyen. Tavoitteenamme on tuoda esille tekijöitä, jotka tukisivat perheiden osallistumista lapsensa kasvun kansioon tekemiseen.

Tutkimusongelmamme on perheiden osallistaminen digitaalisen kasvun kansion laadintaan. Tarkastelemme ongelmaa perheiden osallistumishalukkuuden, mielekkäiden toteutustapojen ja kasvun kansioon liittyvien odotusten näkökulmasta. Tutkimuskysymyksemme ovat:

1. Mitä perheet ajattelevat lapsen digitaaliseen kasvun kansion laatimiseen osallistumisesta?
2. Millaisin tavoin perheet kokevat miellyttäväksi digitaalisen kasvun kansion tekemiseen osallistumisen?
3. Millaisia odotuksia perheillä on digitaaliselle kasvun kansiolle?

Tarkoituksenamme on saada vastattua näihin tutkimuskysymyksiin luotettavasti ja sitä kautta luotua perusta digitaalisen kasvun kansion jatkokehittämiselle Sotkamon varhaiskasvatuksessa. Opinnäytetyö tuo toimeksiantajallemme tärkeää tietoa siitä, kuinka perheitä saisi jatkossa paremmin osallistettua kasvun kansion laadintaan. Lisäksi se tuo esille perheiden odotuksia ja toiveita digitaaliseen kasvun kansioon liittyen, mikä toivottavasti lisää varhaiskasvatuksen ja perheiden välistä kasvatusyhteistyötä. Tulokset ovat siis hyvin hyödynnettävissä ja antavat hyödyllistä tietoa varhaiskasvatustoiminnan kehittämiseen Sotkamon kunnassa.

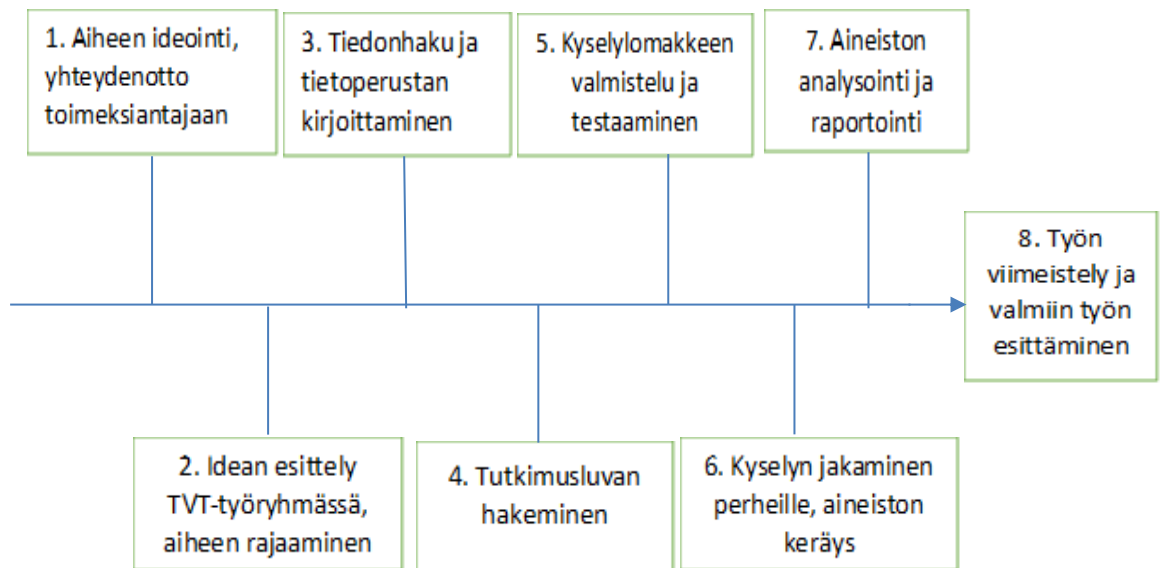
4 Opinnäytetyön toteuttaminen

Tässä luvussa käsittelemme opinnäytetyömme toteutusta. Toteutimme opinnäytetyömme laadullisen tutkimuksen keinoin. Keräsimme aineistomme Sotkamon varhaiskasvatuksen perheitä sähköisellä kyselylomakkeella ja analysoimme sen aineistolähtöisellä sisällönanalyysilla.

4.1 Työn eteneminen

Meille tulevina varhaiskasvatuksen sosionomeina oli luonnollista sijoittaa opinnäytetyömme varhaiskasvatuksen työkentälle. Tarkempaa aihetta lähdimme miettimään työelämän ajankohtaisuuden ja tarpeellisuuden näkökulmasta. Työskentelemme molemmat Sotkamon kunnan varhaiskasvatuksessa ja tiesimme, että toimintakaudesta 2022–2023 alkaen kunnassamme tehtäisiin kehittämistyötä lapsen digitaalisen kasvun kansion parissa. Koimme mielenkiintoa ja innostusta osallistua lapsen kasvun kansion kehittämiseen, joten toinen meistä oli yhteydessä omaan esimieheensä varhaiskasvatuksessa ja esitteli hänelle ideaa kehittämistyöstä kasvun kansioon liittyen. Ideamme kehittämistyöstä kasvun kansioon liittyen todettiin ajankohtaiseksi ja tarpeelliseksi, joten sovimme toisen meistä osallistuvan ja esittelevän aihetta vielä TVT-työryhmän kokouksessa.

TVT-työryhmä on tieto- ja viestintäteknologian kehittämistyöryhmä varhaiskasvatuksessa, johon kuuluu henkilöstöä jokaisesta Sotkamon kunnan päiväkodista. TVT-työryhmän kokouksessa nousi esille perheiden osallistaminen ja siihen liittyvät kysymykset, esimerkiksi siitä, haluavatko perheet osallistua lapsen digitaalisen kasvun kansion laadintaan ja kuinka lasten ja perheiden osallisuuden lisäämistä kasvun kansion laadintaan voitaisiin toteuttaa. Näiden tietojen perusteella päädyimme rajaamaan tutkimuksemme tarkastelemaan perheiden halukkuutta osallistua lapselle laadittavan digitaalisen kasvun kansion tekemiseen. Työmme toimeksiantajaksi ryhtyi Sotkamon kunnan varhaiskasvatus. Työn etenemisen vaihteita kuvataan kuviossa 1.

Kuvio 2. Opinnäytetyön eteneminen vaiheittain

4.2 Tutkimusmenetelmä

Tutkimukset voidaan jakaa yksiselitteisesti kahteen ryhmään: kvantitatiivinen eli määrällinen ja kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2013, 29). Tutkimusmenetelmän valinta riippuu hyvin pitkälle tutkittavasta aiheesta. Täytyy miettiä, millä menetelmällä saadaan parhaiten vastaus kyseessä olevaan tutkimusongelmaan. (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2013, 54–55.)

Kvalitatiivisen tutkimuksen avulla pystytään tutkimaan ihmisen arkipäivän sosiaalista todellisuutta silloin, kun tavoitteena on kuvata ihmisten kokemusten kautta jokin ilmiö tai ymmärtää ihmisten tuottamia subjektiivisia ja monitulkintaisia merkityksiä. (Vilka 2021, 17). Standardisoidun tutkimusaineisto jättää paljon tilaa tulkinnalle. Asioille on olemassa monia merkityksiä ja tulkintoja, jotka voivat vaihdella ajan kuluessa ja ihmisten välillä. (Schreier 2012, 20–21.) Tutkijan ymmärrys, oletukset, mielipiteet ja uskomukset voivat vaikuttaa tutkimuksen tuloksiin (Erlingsson & Brysiewicz 2017, 95). Olemme siis tutkijoina tärkeässä asemassa tehdessämme tutkimusta koskevia valintoja ja tulkintoja. Kvalitatiivisen tutkimuksen tavoitteena ei olekaan löytää yhtä ainoaa totuutta tutkittavasta asiasta, mutta pyrkimyksenä on päästä mahdollisimman lähelle totuutta. (Metsämuuronen 2005, 197; Vilka 2015, 188). Vaikka laadullisessa tutkimuksessa ei pyritä tiedon yleistettävyyteen, tutkimustapaa ohjaa kuitenkin aristoteelinen ajatus siitä, että yksityisessä toistuu yleinen. Näin ollen tutkimalla yksittäisiä tapauksia tarkasti paljastuu myös se, mikä on ilmiössä

merkittävää ja mikä toistuu usein, kun ilmiötä tarkastellaan yleisemmällä tasolla. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2016, 182.)

Käytimme opinnäytetyössämme laadullista tutkimusmenetelmää, sillä tavoitteenamme oli kertoa ja tuoda syvällisemmin esille yksilön mielipiteitä sekä toiveita aiheestamme, eikä niinkään yleistää tai tuottaa yhtä ainoaa totuutta. Lisäksi koimme, että laadullisen tutkimusmenetelmän avulla pystymme tuottamaan moniulotteisempaa tietoa perheiden ajatuksista ja toiveista kuin määrällistä tutkimustapaa käyttäen.

Toteutimme aineiston keräämisen kyselylomakkeella. Kyselylomakkeen avulla on mahdollista kerätä aineistoa laajalta ryhmältä ja sen analysoiminen ja käsittely on yksinkertaisempaa kuin esimerkiksi haastattelua käytettäessä. Tämän valinnan avulla arvioimme siis saavamme vastauksia suuremmalta joukolta ja säästävämme rajallisia resurssejamme. Kyselyn käyttöön sisältyy toki myös haasteita luotettavuuden kannalta, joita pyrimme minimoimaan panostamalla kysymysten asetteluihin, luomalla niistä esimerkiksi mahdollisimman selkeitä ja ymmärrettäviä. Kaiken kaikkiaan arvioimme, että tämän menetelmän käyttämisen hyödyt tutkimuksellemme ovat suuremmat kuin haitat.

4.3 Aineiston keruu ja osallistujat

Tutkimuksemme kohderyhmä muodostui toimeksiantajamme tarpeeseen perustuen. Siihen kuuluivat kaikki Sotkamon kunnan varhaiskasvatuksen päiväkotien piiriin kuuluvat perheet. Sotkamon kunnan varhaiskasvatuksessa toimii viisi eri kokoista päiväkotia. Yhteensä näissä viidessä päiväkodissa on päiväkotipaikka 396 lapselle. Opinnäytetyöprosessimme aikaan ryhmät olivat täynnä, joten päiväkotipaikat korreloivat suoraan lasten määrään. Yhdellä perheellä voi olla varhaiskasvatuksen piirissä useampi lapsi, joten perheitä arvioimme omaan asiantuntijuuteen perustuen olevan noin 75–80 % kokonaislapsimäärästä, eli reilu 300.

Opinnäytetyömme tutkimusaineisto kerättiin Webropol- alustalle luodulla sähköisellä kyselylomakkeella (Liite 4). Lomakkeen laadinta ja kysymysten tarkka asettelu vaikuttavat olennaisesti tutkimuksen onnistumiseen (Hirsjärvi ym. 2016, 198). Noudatimme erityistä huolellisuutta lomakkeen luomisessa. Valitsimme jokaisen yksittäisen kysymyksen muodon niin, että ne vastasivat parhaiten tarkoitusta. Lopulliseen kyselylomakkeeseen tuli yhteensä 12 kysymystä, joista kolme oli taustakysymystä, viisi avointa, kolme strukturoitua ja yksi puolistrukturoitu kysymys.

Puolistrukturoidussa kysymyksessämme kysyimme millä tavoin vastaaja haluaisi osallistua lapsensa kasvun kansion tekemiseen. (Liite 4, kysymys 11). Kanasen mukaan tutkija ei aina voi ennakoita kaikkia potentiaalisia vaihtoehtoja, joita kysymys voi tuottaa. Puolistrukturoidussa kysymyksessä on valmiit vaihtoehdot, mutta viimeinen vaihtoehto on avoin kysymys. Tämä menettely parantaa tutkimuksen luotettavuutta. (Kananen 2014, 121.) Halusimme antaa vastaajille valmiita vaihtoehtoja kuitenkin rajoittamatta avoimen vastauksen mahdollisuutta. Erittelimme selkeitä ja konkreettisia esimerkkejä työtavoista, joilla perheet pystyvät osallistumaan kasvun kansion luomiseen. Käytimme edellä mainittua toimintatapaa siksi, koska yhteistyö kasvun kansioden laadinnassa on vielä aivan alkuvaiheessa. Tämän takia oletimme, ettei merkittäväällä osalla perheistä ollut tarvittavia valmiuksia vastata avoimeen kysymykseen siitä, kuinka he haluaisivat kasvun kansion luomiseen osallistua. Lisäksi valmiit esimerkit helpottivat sekä nopeuttivat kyselylomakkeeseen vastaamista ja näin ollen aineistomme muodostui mahdollisesti myös laajemmaksi.

Tutkijan ymmärrys ja kokemus vaikuttavat kysymysten luontiin (Vilkkä 2015, 118). Oman ammatillisen tietoperustan lisäksi pyrimme luomaan teoriaperustaa tutustumalla aiheesta tehtyihin aiempiin tutkimuksiin ja teoretietoon. Tämä helpotti ja omalta osaltaan ohjasi kysymysten asettelua.

Kyselyissä ei voida olettaa, että kaikilla vastaajilla olisi selkeäksi muodostunut mielipide kysyttävästä asiasta. On havaittu, että kysymyksiin vastataan, vaikka vastaajan kanta ei ole selkeä tai sitä ei ole ollenkaan (Hirsjärvi ym. 2016, 203.) Tämän vuoksi lisäsimme strukturoituihin kysymyksiin vastausvaihtoehdon ”en osaa sanoa” parantamaan tutkimuksen aineiston luotettavuutta. (Liite 4, kysymykset 8 ja 9). Pyrimme asettelemaan kysymykset selkeästi sekä loogisesti etenevään järjestykseen ja rajoittamaan kysymysten pituutta (Hirsjärvi 2016, 202–203). Testasimme kyselylomakkeen toimivuutta pienellä osalla varhaiskasvatushenkilöstöä sekä muutamalla perheellisellä tuttavalla, jolla ei ollut kosketusta varhaiskasvatukseen eikä sitä kautta myöskään kasvun kansioon. Saimme näin palautetta ja kehittämissuhteita henkilöstöltä sekä tiedon mahdollisista riskeistä väärintulkinnalle. Menettelyllä varmistimme myös kyselylomakkeen toimivuuden ennen sen lähettämistä tutkimukseen osallistujille.

Kyselylomake lähetettiin kaikille Sotkamon varhaiskasvatuksen piirissä oleville perheille sähköpostitse huhtikuussa 2023. Tiesimme, että huhtikuussa koteihin tulisi vastattavaksi myös asiakas-tyytyväisyyskysely sekä lomakysely ja siksi taktikoimme oman kyselymme lähettämisaikajankohdan

ennen näitä edellä mainittuja kyselyitä. Tällä menettelyllä pyrimme kasvattamaan kyselyn vastausprosenttia. Sähköposti lähetettiin maanantaina, koska arvioimme myös sen vaikuttavan positiivisesti vastausprosenttiin ja selkeyttävän kahden viikon vastausajan hahmottamista.

Sähköpostiviesti toimi saatekirjeenä ja sisälsi linkin kyselyyn. Annoimme tutkimuksen saatekirjeessä kohderyhmälle kattavasti tietoa tutkimuksesta, sen tarkoituksesta, merkityksellisyydestä ja vapaaehtoisuudesta. Sähköpostiviestin liitteenä oli lyhyt infoteksti kasvun kansioista (liite 3). Arvioimme, että osalle perheistä kasvun kansio voi olla vieras asia, joten infon avulla halusimme lisätä tutkimuksen ja aineiston luotettavuutta.

Kanasen mukaan ilmiöön liittyvät ihmiset täytyy saada osallistumaan tutkimukseen, jotta asetettu tutkimusongelma voidaan ratkaista ja saadaan vastauksia tutkimuskysymyksiin (Kananen 2014, 27, 31). Emme lähteneet hakemaan korkeaa vastausprosenttia arvonnoilla tai muulla materiaalilla, vaan pyrimme muotoilemaan saatekirjeen mahdollisimman motivoivaksi ja selkeäksi. Sähköpostiviestin lisäksi lähetimme Sotkamon kunnan päiväkotien johtajille sekä henkilöstölle tietoa opinnäytetyöstämme, jotta myös jokainen varhaiskasvatuksen työntekijä saisi tietoa meneillä olevasta tutkimuksesta. Tämän lisäksi lähetimme päiväkodinjohtajille WhatsApp-viestit, jotka he välittivät jokaiseen ryhmään. Ryhmien tehtäväksi jäi jakaa tämä WhatsApp-viesti oman ryhmänsä lasten vanhemmille sähköpostin jälkeisenä päivänä. Viestissä muistutettiin kyselystä ja kehoitettiin vastaamaan siihen. Vastausaikaa kyselyyn oli kaksi viikkoa.

Pohdimme kyselyä luodessamme kielitaidottomien tai heikomman kielitaidon omaavien perheiden osallistumisen mahdollistamista. Mietimme erilaisia vaihtoehtoja tämän saavuttamiseksi. Ensimmäisenä harkitsimme kyselyn kääntämistä englanniksi. Kaikissa perheissä ei kuitenkaan ole riittäviä englannin kielen taitoja, joten tämäkään ei olisi mahdollistanut kaikkien osallistumista. Kun vaikeaa asiaa käsitellään vieraalla kielellä, väärinymmärrysten todennäköisyys olisi ollut suuri. Toinen vaihtoehto olisi ollut olla mukana auttamassa kyselyyn vastaamisessa ja selventämissä käsitteitä edellä mainituille perheille. Tämä taas olisi vaikuttanut tutkimuksen luotettavuuteen. Kanasen mukaan tutkimuksella on tarkoitus saada luotettavaa tietoa aidosta ilmiöstä aidossa ympäristössä, joten tutkija ei saa vaikuttaa tutkittavaan ja näin saastuttaa aineistoa (Kananen 2014, 24). Lisäksi arvioimme näiden perheiden lukumäärän olevan suhteellisen vähäinen ja näin ollen emme nähneet tarvittavaksi toimia asian suhteen, vaikka se osallisuuden näkökulmasta olisikin ollut tärkeää.

Tutkimuksemme oli täysin vapaaehtoinen ja Webropol- alusta mahdollisesti kyselyyn vastaamisen täysin anonymisti, joten tutkimuksessa emme käsitelleet henkilötietoja. Yksi vastaajista toi ilmi lapsensa nimen avoimeen kysymykseen vastatessaan. Korvasimme nimen kirjaimella x. Muita tunnistettavuustietoja kyselyn vastauksista ei löytynyt. Kyselyn kokonaisvastaaja määrä oli 84 henkilöä, joista 11 miehiä ja 73 naisia.

4.4 Aineiston analyysi

Aineiston analyysi voidaan määritellä aineiston tiivistämiseksi ja jalostamiseksi teoreettiseen tai käsitteelliseen muotoon. Laadullisen tutkimusaineiston analyysiin ei ole olemassa mitään yleispätevää ohjetta, kaavaa tai mallia, mutta analyysin tarkoituksena on kuitenkin saada aikaan jotain suurempaa ja päästä aineiston pinnasta syvemmälle. Tavoitteena aineiston analyysissä on lisätä aineiston informaatioarvoa. Analyysimenetelmän valintaa ei pysty tekemään sattumanvaraisesti, vaan sen tulisi olla sopuoinnussa tutkimusongelman, teoreettisen viitekehyksen ja käytettävien aineistojen kanssa. (Günter, Hasanen & Juhila, n.d.)

Opinnäytetyömme tutkimusaineiston analysoinnissa käytimme laadullista sisällönanalyysia, joka on laadullisen tutkimusperinteen perusanalyysimenetelmä (Tuomi & Sarajärvi 2018, 103). Sisällönanalyysissä paneudutaan siihen, mistä asioista, teemoista ja aiheista aineisto kertoo: mistä haastateltavat puhuvat, mitä asioita teksteissä käsitellään, mitä valokuva esittää ja niin edelleen. (Kinnunen, n.d.) Sisällönanalyysia voidaan käyttää monenlaisten verbaalisten ja visuaalisten aineistojen analysointiin (Schreier 2012, 3). Näin ollen se sopii myös opinnäytetyömme kirjallisessa muodossa olevan aineiston analysointiin.

Sisällönanalyysin avulla jäsentymättömästä aineistosta on pyrkimyksenä luoda tiivis kuvaus, joka vastaa tutkimusongelmaan (Erlingsson ym. 2017, 97; Tuomi ym. 2018, 117). Aineistosta ei pyritä antamaan kattavaa kokonaiskuvausta, vaan sitä lähestytään tutkimuksen kannalta keskeisimpien näkemysten sekä tutkimuskysymysten avulla (Schreier 2012, 3–4). Tutkimuskysymykset ja tavoitteet ohjasivat aineistomme analyysia, sillä tarkoituksemme oli luoda niiden mukainen kuvaus.

Laadullinen analyysi ja sisällönanalyysi voidaan karkeasti erotella aineistolähtöiseen ja teorialähtöiseen lähestymistapaan (Tuomi & Sarajärvi 2018, 107, Vilka 2015, 163). Teorialähtöisessä sisällönanalyysissä aiemmat tutkimukset ja teoria ovat analyysin keskiössä ja vaikuttavat käsittei-

den ja luokitusten määrittelyyn (Vilkkä 2015, 170). Päättely etenee deduktiivisesti yleisestä yksittäiseen ja teoreettinen viitekehys ohjaa analyysin etenemistä. Aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä päättely tapahtuu taas yksittäisestä yleiseen eli induktiivisesti. Tällöin luokat, teemat ja kategoriat eivät ole teorian määräämiä, vaan nostetaan aineistosta. (Schreier 2012, 25; Tuomi ym. 2018, 107–108.) Sisällönanalyysi voidaan tehdä myös abduktiivisesti, jolloin analyysi tapahtuu edellä mainittuja menettelytapoja yhdistellen (Kananen 2015, 171, Tuomi ym. 2018, 107). Halusimme aineiston ja tutkittavien äänen olevan mahdollisimman suuressa roolissa tutkimuksemme, joten toteutimme analyysin aineistolähtöisellä sisällönanalyysillä.

Ennen varsinaisen analyysin tekemistä, tutustuimme aineistoon huolellisesti: luimme kertyneen aineiston läpi useaan kertaan hahmottaaksemme selkeän kuvan sen sisällöstä. Tutkimuskysymystemme mukaisesti etsimme aineistosta ilmauksia, jotka määrittelivät mitä perheet ajattelevat lapsen digitaaliseen kasvun kansion laatimiseen osallistumisesta, millaisin tavoin perheet kokevat miellyttäväksi digitaalisen kasvun kansion tekemiseen osallistumisen ja millaisia odotuksia perheillä on digitaalisille kasvun kansioille. Etenimme analyysissä vaiheittain Tuomen ja Sarajärven (2018, 122–127) mukaisesti. Nämä seuraavaksi kerrotut vaiheet muodostivat aineistomme koodausrunгон, joka on laadullisen sisällönanalyysin ydin (Schreier 2012, 1, 58–59). Koska sisällönanalyysimme oli aineistolähtöinen, muodostimme koodausrunгон aineistolähtöisesti aineistossa toistuvasti esiintyvien näkemysten mukaisesti.

Aineiston pelkistämisessä eli redusoinnissa aineistosta karsitaan epäolennainen pois (Tuomi ym. 2018, 123). Karsimme ensiksi pois kohdat, jotka eivät olleet olennaisia tutkimuskysymysten ja tutkimuksen tarkoituksen kannalta. Aineiston vastaukset vastasivat kuitenkin hyvin esitettyyn kysymyseen, eikä poistettavaa tekstiä ollut paljon. Pelkistimme sitten mahdollisuuksien mukaan jäljelle jääneistä ilmauksista niitä kuvaavat pelkistetyt ilmaukset (Tuomi ym. 2018, 123). Aineistoa pelkistäessä on tärkeää, että pelkistetty ilmaus sisältää oleellisen sisällön ja merkitykset alkuperäisestä ilmauksesta. Joidenkin aineistojen kohdalla alkuperäiset ilmaukset voivat olla jo niin tiiviitä, ettei pelkistäminen ole välttämätöntä. (Erlingsson ym. 2017, 94, 96.) Kyselymme vastaukset olivat melko tiiviitä ja useimmat pelkistetyistä ilmauksista eivät poikenneet huomattavasti alkuperäisestä. Redusointi toteutettiin analysoimalla yksi vastaus kerrallaan. Taulukossa 1. esitetään esimerkki aineiston redusoinnista.

Taulukko 1. Esimerkki aineiston redusoinnista

Alkuperäinen ilmaus	Pelkistetty ilmaus
Päivät ovat aika täysiä, voisi tuottaa haasteita itseltä löytää aikaa sellaiseen osallistumisessa.	Arjen kiire haasteena osallistumiselle.

Tämän jälkeen ryhmittelimme eli klusteroimme aineiston etsien samankaltaisuuksia ja eroavaisuuksia. Käytimme apuna värikoodeja analyysin selkeyttämiseksi. Muodostimme tutkimuskysymyksiimme liittyviä samaa ilmiötä kuvaavia käsitteitä ja nimesimme ne sisältöä kuvaavalla käsitteellä. Näin muodostuivat alaluokat. (Tuomi ym. 2018, 123–124.) Taulukossa 2. esitetään esimerkki aineiston klusteroinnista. Taulukko on pelkistetty aineiston laajuuden vuoksi eikä sisällä kaikkia samaan alaluokkaan kuuluvia ilmauksia.

Taulukko 2. Esimerkki aineiston klusteroinnista

Pelkistetyt ilmaukset	Alaluokka
Lapsen kehitysaskeleet vuoden aikana	Kasvatushenkilöiden luoma teksti
Työntekijöiden kirjoittamia havaintoja	
Missä taidoissa lapsi on erityisen hyvä	
Millaisia tietoja ja taitoja harjoittelee	
Enemmän lapsen kehitykseen ja oppimiseen liittyviä havaintoja	
Kuvausta millainen persoona lapsi on	
Lapsen vahvuudet	
Ketä kavereita lapsella on ollut ja mitä tykännyt leikkiä heidän kanssaan	
Lapsen lempipuuhat	

Klusterointia seurasi aineiston käsitteellistäminen eli abstrahointi: muodostimme teoreettisia käsitteitä tutkimuksen kannalta olennaisen tiedon perusteella. Yhdistelimme luokkia niin kauan,

kuin se oli kunkin luokan kohdalla mahdollista ja saimme lopuksi yhdistävät luokat, jotka vastasivat tutkimustehtäväämme. (Tuomi ym. 2018, 125–127.) Taulukossa 3. esitetään esimerkki aineiston abstrahoinnista.

Taulukko 3. Esimerkki aineiston abstrahoinnista

Alaluokka	Yläluokka	Pääloukka	Yhdistävä luokka
Kasvatushenkilön luoma teksti	Teksti	Sisältö	Hyvä kasvun kansio

4.5 Eettisyys ja luotettavuus

Opinnäytetyömme jokaisessa vaiheessa olemme noudattaneet hyvää tieteellistä käytäntöä. Hyvässä tieteellisessä käytännössä tutkija käyttää eettisesti kestäviä tiedonhankinta-, tutkimus- ja arviointimenetelmiä, jotka tukevat myös tutkimuksen uskottavuutta. (Vilkkä 2021, 41). Hyvä tieteellinen käytäntö tarkoittaa myös tutkijan omaa rehellisyyttä, huolellisuutta ja tarkkuutta tutkimuksen jokaisessa vaiheessa. Laadullisessa tutkimuksessa tutkija esimerkiksi reflektoi avoimesti työssään tekemiään valintoja ja tuo esille myös mahdolliset virheensä. (Vuori n.d.). Olemme perehtyneet ja sitoutuneet noudattamaan tutkimuseettisen neuvottelukunnan (TENK 2023) ohjeistuksia eettisesti oikeista toimintatavoista.

Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta voidaan arvioida kolmen käsitteen avulla. Nämä käsitteet ovat uskottavuus, luotettavuus ja eettisyys. Näitä käsitteitä ei voida kovinkaan yksiselitteisesti määrittellä, mutta yhdenkin niistä puuttuessa voidaan tutkimuksen arvioida epäonnistuneen. Uskottavuus perustuu esimerkiksi siihen, että tutkimusta lukevat henkilöt hyväksyvät tutkimuksen tuloksen todeksi ja luottavat siihen, että tutkimuksen aineisto on kerätty asianmukaisesti ja analysoitu huolellisesti. Luotettavuus taas tarkoittaa sitä, että tutkija pystyy vakuuttamaan lukijansa uskottavin perusteluin sekä kykenee osoittamaan ammattitaitonsa valitsemalla oikeinlaisia lähestymistapoja ja menetelmiä ratkaistakseen tutkimusongelman ja toteuttaakseen tutkimuksen. (Juuti & Puusa 2020.) Eettisyys perustuu siihen, että tutkija on noudattanut eettisiä periaatteita koko tutkimusprosessinsa ajan. Eettisten periaatteiden mukaisesti tutkimuksen jokaisessa vai-

heessa tulee kunnioittaa tutkittavien ihmisarvoa, yksityisyyttä ja itsemääräämisoikeutta. Tällä tarkoitetaan esimerkiksi sitä, että tutkija välttää aiheuttamasta tutkittavina oleville ihmisille, yhteisöille ja muille tutkimuskohteille aiheutuvia merkittäviä riskejä, vahinkoja ja haittoja. (Vuori n.d.)

Opinnäytetyömme tiedonhaussa käytimme luotettavia tietokantoja ja pyrimme erityiseen tarkkaavaisuuteen lähdeaineistoja valittaessa. Aineistojen valinnassa huomioimme esimerkiksi julkaisujen ajantasaisuuden, kuten sen, että lähteet olivat pääsääntöisesti enintään kymmenen vuotta vanhoja. Lisäksi huolehdimme, että lähdeviittaukset merkitään asianmukaisesti. Tiedonhaussa käytimme esimerkiksi Kainuun fyysisiä kirjastoja, sähköisiä Finna-aineistopalveluja, Melinda-tietokantaa ja valtioneuvoston omaa julkaisuarkistoa Valtoa. Lisäksi hyödynsimme Journal.fi ja Julkari.fi -sivustoja. Opinnäytetöihin tutustuimme Theseus-sivustolla. Hakusanojamme olivat mm. varhaiskasvatus, digitaalinen yhteistyö, kasvatusyhteistyö, pedagoginen dokumentointi, osallisuus.

Teimme opinnäytetyömme tutkimussuunnitelman ja aineistonhallintasuunnitelman huolellisesti. Lisäksi haimme asianmukaisesti tutkimuslupaa Sotkamon kunnalta. Aineistonhallintasuunnitelmassa kävimme läpi esimerkiksi aineiston eettisyys ja laillisuuskysemyksiä sekä sen säilyttämiseen ja varmuuskopiointiin liittyviä asioita. Kyselylomakkeiden hävittämisestä, säilyttämisestä ja mahdollisesta jatkokäytöstä sovimme yhdessä toimeksiantajan kanssa, jonka kirjasimme myös aineistonhallintasuunnitelmaamme. Huomioimme jokaisessa vaiheessa, että käsittely tapahtuu asianmukaisella tavalla salassapitovelvoitteita rikkomatta. Päädyimme siihen, että tutkimusta varten keräämämme aineisto säilytetään tutkimuksen valmistumiseen saakka, jonka jälkeen aineisto tuhotaan. Tärkeimmät tulokset ovat avoimesti nähtävillä valmiista opinnäytetyöstämme, ja Sotkamon kunta voi halutessaan hyödyntää niitä jatkokehittäessään digitaalista kasvun kansiota. Aineiston pitkäaikaissäilyttämiselle ei näin ollen ollut tarvetta.

Aineiston keräämisvaiheessa ja kyselylomakkeen osalta koimme, että mielipiteiden tutkiminen ei välttämättä ole kovin helppoa. Pohdimme matkan varrella esimerkiksi sitä, saammeko riittävän määrän vastauksia, edustavatko saadut vastaukset perusjoukkoa ja pystyykö keräämällämme aineistolla vastaamaan tutkimustehtäväämme. Tutkimusaineistosta kävi myös esimerkiksi ilmi, että kielitaito vaikutti kyselyyn vastaamiseen. Vaikka kielitaidosta mainitsi vain yksi henkilö, voimme olettaa kielitaidon vaikuttavan osallistumiseen laajemmin. Tämän perustelemme sillä, että heikko suomen kielen taito esti oletettavasti valtaosalta myös kyselyymme vastaamisen ja näin ollen vaikutti siihen, että tutkimuksemme vastaukset eivät täysin vastaa perusjoukkoa.

Koimme kuitenkin, että huolellisesti suunniteltu kyselylomake, saatekirje ja varsinainen kysely, joka ajoitettiin sopivaan hetkeen, vaikuttivat varmasti tutkimusaineiston keräämisvaiheeseen myönteisesti ja saimme hyvin vastaajia. Saatekirjeen mukana menneen kasvun kansio -infon osalta ymmärsimme, että sillä oli myös kääntöpuolensa. Pohdimme johdattelisiko infon sisältö liikaa vastaajia ja heidän muodostamia vastauksiaan, mutta totesimme positiivisten vaikutusten olevan suuremmat. Uskoimme myös, ettei suurin osa vastaajista päätenyt infoa lukemaan. Jälkikäteen mietittynä kyselylomakkeessa olisi voinut olla oma taustakysymyksensä asiaan liittyen. Näin ollen olisimme voineet vertailla infon lukeneiden ja lukemattomien vastauksia keskenään.

5 Tulokset

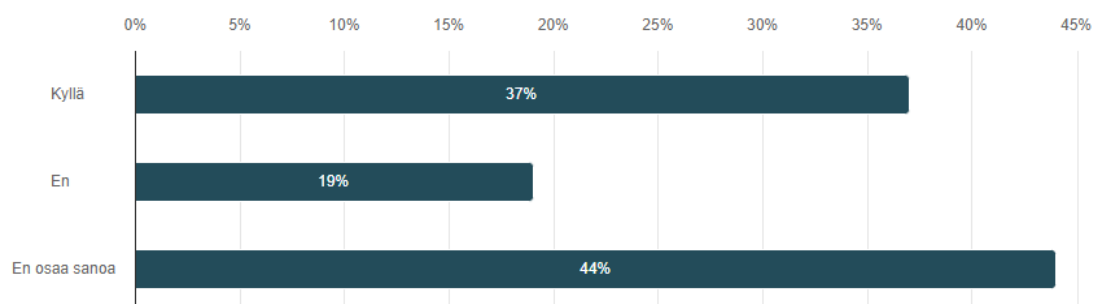
Tässä kappaleessa käsittelemme tutkimuksen tuloksia tutkimuskysymys kerrallaan. Tulokset pohjautuvat kysymyslomakkeesta (Liite 4) saatuihin vastauksiin. Vastauksista koostuva aineisto on analysoitu laadullisen sisällönanalyysin avulla. Aineistomme sisälsi myös strukturoituja kysymyksiä, joiden vastaukset antavat lisäymmärrystä tutkimuskysymyksiimme. Ne esitellään myös tässä kappaleessa osana tutkimuksen tuloksia. Käytämme tulosten esittelyn tukena aineistosta poimituja suoria lainauksia. Tutkimuksen tulokset koskevat Sotkamon varhaiskasvatuksen perheitä ja antavat suuntaa heidän näkemyksistään tutkittavasta aiheesta eivätkä näin ollen ole yleistettävissä muihin ympäristöihin tai joukkoihin. Laajempi tutkimustulosten luokittelun koontitaulukko on katsottavissa liitteistä (Liite 5).

5.1 Perheiden ajatuksia kasvun kansion laadintaan osallistumisesta

Ensimmäinen tutkimuskysymyksemme pyrki löytämään vastauksia sille mitä perheet ajattelevat lapsen digitaalisen kasvun kansion laatimiseen osallistumisesta. Yhtenä tämän kysymyksen osa-alueena halusimme selvittää perheiden osallistumishalukkuutta strukturoidulla kysymyksellä (kuvio 3). Vastaajista (n84) 37 prosenttia (n31) vastasi, että haluaa tulevaisuudessa osallistua lapsensa kasvun kansion tekemiseen. 19 prosenttia (n16) vastaajista ei halunnut osallistua ja 44 prosenttia (n37) vastasi ”en osaa sanoa”.

Haluatko tulevaisuudessa osallistua lapsesi kasvun kansion tekemiseen?

Vastaajien määrä: 84

Kuvio 3. Perheiden halukkuus osallistua tulevaisuudessa lapsen kasvun kansion tekemiseen

Kyselyn avoimet kysymykset selvensivät tarkemmin vastausten takana olevia syitä. Näiden vastausten ja aineistolähtöisen sisällönanalyysin tuloksena perheiden osallistuminen jaettiin kahteen pääluokkaan: osallistumisen haasteet ja osallistumisen mahdollistajat. Taulukossa 4. esitetään luokittelu tämän tutkimuskysymyksen osalta.

Taulukko 4. Perheiden osallistumisen luokittelu

Yhdistävä luokka	Perheiden osallistuminen	
Pääluokka	Osallistumisen haasteet	Osallistumisen mahdollistajat
Yläluokka	Sisäiset haasteet	Perheisiin liittyvät mahdollistajat
	Ulkoiset haasteet	Kansioon liittyvät mahdollistajat

5.1.1 Osallistumisen haasteet

Perheiden kokemat haasteet lapsen digitaalisen kasvun kansion laatimiseen osallistumiselle jakaantui analyysissämme kahteen yläluokkaan: sisäiset haasteet ja ulkoiset haasteet. Nämä yläluokat jakaantuivat vielä alaluokkiin. Taulukossa 5. esitetään luokittelu osallistumisen haasteista.

Taulukko 5. Osallistumisen haasteiden luokittelu

Pääluokka	Osallistumisen haasteet	
Yläluokka	Sisäiset haasteet	Ulkoiset haasteet
Alaluokka	Asenteet	Ajan puute
	Taidot	Alustan toimivuus

Sisäiset haasteet

Perheet toivat kyselyssä ilmi sisäisiä haasteita kasvun kansion tekemiseen osallistumiselle asenteiden ja taitojen osalta. Asenteella tarkoitamme tässä tutkimuksessa ajatusta siitä, ettei perheiden osallistumiselle ole tarvetta. Tämä ajatus ilmeisesti perustuu siihen olettamukseen, että kasvun kansiossa lapsen kehityksen havainnointi on ikään kuin sidottu päiväkotiympäristöön ja näin ollen perheillä ei ole roolia kasvun kansion luomisessa. Toisaalta vastauksista on myös tulkittavissa arvostus kasvatushenkilöiden ammattitaitoa ja havainnointikykyä kohtaan.

”Miksi ihmeessä osallistuisin eikä se ole päiväkodin havainnointia varten”

”Kansiota tehdään ryhmän toiminnasta ja lapsen puuhista. Vanhemman rooli tässä on melko vähäinen.”

”Mielestäni on ihan kiva että päiväkodin aikuiset ovat kansion rakentaneet päiväkodin elämästä. Heillä on kuitenkin erilainen kuva ja käsitys kokonaisuudesta, mitä meillä vanhemmilla kotona.”

Taidot vaikuttavat olennaisesti kasvun kansion tekemisen osallistumiseen. Muutama perhe otti vastauksissaan esille riittämättömät digitaidot. Ilman tarvittavia taitoja osallistuminen on miltei mahdotonta. Lisäksi yksi vastaaja toi esille puutteen kielitaidossa, joka vaikeuttaa osallistamista. Huomioitavaa on, että kaikki digitaidoista maininneet vastaajat olivat yli 35-vuotiaita.

”Minä vähän puhun suomea.”

”Ehkä taidottomuus digitekniikassa”

Ulkoiset haasteet

Suurimpana haasteena osallistumiselle vastaajat ovat selkeästi maininneet ajan puutteen. Kysyttäessä esteitä osallistumiselle 33 vastaajasta 16 oli suoraan maininnut ajan. Ajan puute johtuu kyselymme vastausten perusteella kiireisestä arjesta, joka koostuu työstä, kotiaskareista, omasta opiskelusta, lasten harrastuksista ja muusta ohjelmasta. Arjen kiireestä huolimatta osa vastaajista ilmaisi halukkuutensa osallistumiselle ja halusi uskoa sen toteutumisen mahdollisuuteen.

”Ei tällaiseen ole työssäkäyvillä pikkulapsiperheen huoltajilla aikaa. Luotan siihen, että lapsi saa laadukasta varhaiskasvatusta päiväkodissa alan ammattilaisilta.”

”En koe esteinä muuta kuin töihin ja lasten harrastuksiin menevän ajan :)”

”Ajan puute. Kasvunkansion tekeminen vaatii aikaa ja nykyään lapsiperheillä on aika paljon jo kaikenlaista ohjelmaa pitkin viikkoa.”

”Ajan puute välillä vaivaa, kun itselläkin koulu ja työt, mutta jospa ehtisin osallistumaan.”

Nykyisen alusta toimivuus koettiin myös haasteeksi osallistumiselle. Alustaa nimitettiin vastauksissa palveluna tai järjestelminä. Toiveena oli toimiva ja nykyistä parempi alusta, joka olisi yksinkertainen ja helppokäyttöinen.

”Tätä varten pitäisi varmaankin olla joku parempi palvelu kansion laadintaan.”

”Toimivat järjestelmät tarvitaan”

”Mahdollisimman yksinkertainen ja helppo käyttöinen pitäisi olla”

5.1.2 Osallistumisen mahdollistajat

Perheiden kokemat mahdollistajat lapsen digitaalisen kasvun kansion laatimiseen osallistumiselle jakaantui analyysissämme kahteen yläluokkaan: perheisiin liittyvät mahdollistajat ja kansioon liittyvät mahdollistajat. Nämä yläluokat jakaantuivat vielä alaluokkiin. Taulukossa 6. esitetään luokittelu osallistumisen mahdollistajista.

Taulukko 6. Osallistumisen mahdollistajien luokittelu

Pääluokka	Osallistumisen mahdollistajat	
Yläluokka	Perheisiin liittyvät mahdollistajat	Kansioon liittyvät mahdollistajat
Alaluokka	Digitaidot Motivaatio	Reaaliaikaisuus Helppokäyttöisyys Tehtävän rajaus

Perheisiin liittyvät mahdollistajat

Osalle perheistä digitaidot olivat osallistumisen haasteena, mutta toisille ne toimivat taas osallistumisen mahdollistajana. Yhdessä vastauksessa nostettiin esille myös motivaatio toimia lapsensa parhaaksi luoden hänelle hyviä muistoja. Tämä ilmenee haluna kehittää asioita. Vaikka kyseessä oli yksittäinen kommentti, koimme tutkijoina sen olevan niin tärkeä huomio, että halusimme nostaa asian esille tutkimuksen tuloksissa.

”Ei mielestäni ole esteitä, digitaidotkin sujuu.”

”Koen omaavani tarpeeksi hyvät atk-aidot ja halun myös kehittää kansioita, koska siitä voi jäädä lapselle hyviä muistoja.”

Kansioon liittyvät mahdollistajat

Vastauksissa ilmenneitä kasvun kansioon liittyviä mahdollistajia kansion laadintaan osallistumiselle olivat reaaliaikaisuus, helppokäyttöisyys ja tehtävän rajausta. Perheet näkivät tärkeäksi, että kasvun kansio päivittyy reaaliaikaisesti. Näin ollen he pääsevät tutustumaan paremmin kasvun kansion sisältöön, mahdollistaen siihen liittyvän yhteistyön.

”Mielestäni myös ajantasaisuus on tärkeää, jos ideana on se että reaaliajassa sitä voi käydä vanhemmat tutkimassa.”

Vastauksissa pohdittiin myös, kuinka aikaa vievä ja laaja tehtävä kasvun kansion laadinnassa perheillä olisi. Osa vastaajista toi selkeästi esille halunsa osallistua kiireestä huolimatta. Perheet toivoivat tehtävältä helppoutta ja sujuvuutta sekä sen rajaamista sopivan suppeaksi. Huomion arvoista on, että kaikki tehtävän rajaamista miettineet vastaajat olivat vastanneet kysymykseen ”Haluatko tulevaisuudessa osallistua lapsesi kasvun kansion tekemiseen?” vaihtoehdolla ”En osaa sanoa”.

”En näe esteitä osallistumiselle, mutta arjen kiireessä voi olla, että osallistuminen jää vähäiseksi, vaikka haluaisikin osallistua. Osallistuminen pitäisi tehdä mahdollisimman helppoksi ja sujuvaksi. En näe kodin osallistumista välttämättömänä, mutta olen tarvittaessa valmis osallistumaan.”

”Aikapula on ehkä eniten esteenä ainakaan millekään isommalle projektille. Aina jotain pientä tottakai kerkeäisi tehdä.”

”Olen avoin osallistumiselle, riippuen täysin toki kuinka suuri rooli osallistumisella on ja minkälaiset deadlinet ovat.”

Yksi kyselyn vastaajista mainitsi, että tehtävän tulisi perustua vapaaehtoisuuteen. Joukossa oli myös vastauksia, joissa ilman lisäpohdintoja ainoastaan painotettiin halua osallistua kasvun kansion laadintaan.

”Kovin suurta paneutumista en haluaisi, mutta vapaaehtois pohjalta hyvä idea.”

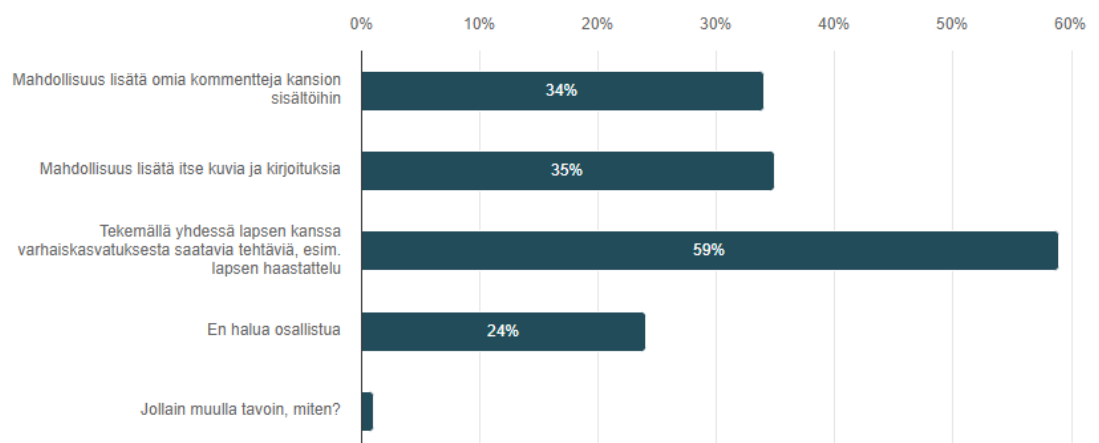
”Ylipäättään olisi mukava päästä osallistumaan jossain määrin”

5.2 Perheille miellyttäviä tapoja osallistua kasvun kansion laadintaan

Toinen tutkimuskysymyksemme selvitti, millaisin tavoin perheet kokisivat miellyttäväksi digitaalisen kasvun kansion tekemiseen osallistumisen. Kysymystä lähestyttiin puolistrukturoidulla kysymyksellä. Kysymyksessä oli kaikkiaan viisi vastausvaihtoehtoa, joista vastaajan oli mahdollista valita useampia. Suosituin vastausvaihtoehto oli ”Tekemällä yhdessä lapsen kanssa varhaiskasvatuksesta saatavia tehtäviä, esim. lapsen haastattelu”.

Millä tavoin haluaisit osallistua lapsesi kasvun kansion tekemiseen? (Voit valita useamman vaihtoehdoista)

Vastaajien määrä: 80, valittujen vastausten lukumäärä: 122

Kuvio 4. Mieluisia tapoja osallistua kasvun kansion laadintaan

Kuviossa 4 näkyvien vastausten lisäksi aiheeseen liittyviä yksittäisiä kommentteja tuli esille muiden kysymysten vastauksissa. Näissäkin korostui vanhempien tekemät haastattelut, mutta myös kodin näkökulman esille tuominen.

”Kotona tehtävät haastattelut kuulostavat mukavalta.”

”Vanhemmat vois kertoa kotinäkökulmasta missä millonki mennään.”

”Vanhempi voi tarvittaessa kysellä lapselta kysymyksiä kasvun kansioon liittyen mm. Mitä tykkäät leikkiä, lempi lelu, mikä hoidossa on kivaa.”

5.3 Hyvä kasvun kansio

Pyrimme kolmannen tutkimuskysymyksemme avulla vastaamaan siihen, millainen perheiden mielestä on hyvä kasvun kansio. Sisällönanalyysin tuloksena hyvä kasvun kansio jaettiin kahteen pääluokkaan: sisältö ja tekniset ominaisuudet. Taulukossa 7. esitetään kasvun kansion luokittelu.

Taulukko 7. Kasvun kansion luokittelu

Yhdistävä luokka	Hyvä kasvun kansio	
Pääluokka	Sisältö	Tekniset ominaisuudet
Yläluokka	Teksti Kuvat ja videot Rakenne	Toteutusmuoto Alustan toimivuus Interaktiivisuus

5.3.1 Kasvun kansion sisältö

Sisältö jakaantui analyysissämme kolmeen yläluokkaan: teksti, kuvat ja videot sekä rakenne. Nämä yläluokat jakaantuivat vielä alaluokkiin. Taulukossa 8. esitetään luokittelu kasvun kansion sisällön osalta.

Taulukko 8. Kasvun kansion sisällön luokittelu

Päälouokka	Sisältö		
Yläluokka	Teksti	Kuvat ja videot	Rakenne
Alaluokka	Kasvatushenkilön luoma teksti Lapsen luoma teksti	Kuvat ja videot lapsesta ja päiväkodin arjesta Kuvat lapsen tekemistä töistä	Jäsentely Laajuus

Teksti kasvun kansiossa

Teksti on vastausten perusteella olennainen osa kasvun kansiota. Esimerkiksi kysymykseen 5. Mikäli olet nähnyt lapsesi kasvun kansion, kerro mistä siinä olet erityisesti pitänyt? 63 vastaajasta 34 mainitsi tekstin eri ilmauksia käyttäen. Yläluokka teksti jakaantui analyysissä kahteen alaluokkaan tekstin tuottajien mukaan: kasvatushenkilön luoma teksti ja lasten luoma teksti. Käsittelemme ensiksi kasvatushenkilön luomaa tekstiä.

Vastausten perusteella perheet pitivät tärkeänä sitä, että tekstistä välittyvät lapsista tehdyt kasvatushenkilöiden havainnot. Perheet korostivat siis lapsen havainnoinnin tärkeyttä tekstin sisällön luomisessa. Havainnoinnin avulla he halusivat kasvatushenkilöiden tuottavan tietoa lapsen mielenkiinnon kohteista: mieleisistä leikeistä ja puuhista sekä kavereista. Perheet halusivat myös tietoa lapsen vahvuuksista sekä oppimisesta ja kehityksestä.

” Kerrottu millainen lapsi on ollut päiväkodissa, ketä kavereita ollut, onko tullut parhaita kavereita ja mitä tykännyt leikkiä heidän kanssa sekä mitä taitoja on oppinut tai missä taidoissa on erityisen hyvä.”

”Lapsen kehitykseen ja oppimiseen liittyviä havaintoja saisi olla enemmän.”

”Kirjaukset miten on kehittynyt ja kuvausta millainen persoona on olisi mukava olla kasvun kansiossa.”

Vaikka oppimisen havainnoiminen painottui niihin taitoihin, joita lapsi jo osaa, kiinnostivat perheitä myös ne taidot, joita hän parhaillaan opettelee. Toivottiin myös aktiivisempaa kasvatusyhteistyötä ja vuorovaikutusta kodin ja päiväkodin välille kasvun kansion avulla, yhdessä sovittujen kasvun ja kehityksen tavoitteiden myötä. Perheet ehdottivat kasvun kansion ja henkilökohtaisen varhaiskasvatussuunnitelman linkittymistä muun muassa lapsen tavoitteiden ja vahvuuksien osalta. Mainittiin myös vahvuuksien käsittely perustuen valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman osa-alueisiin.

”Kasvunkansion avulla saa konkreettisemmän kuvan siitä, miten lapsen päivähoito sujuu ja millaisia tietoja ja taitoja hän harjoittelee.”

”Kasvun kansiin voisi lisätä yhdessä sovittuja tavoitteita, onnistumisia näissä tavoitteissa ja niiden juhlistamista. Voisi sisältää myös lapsen kasvuun ja kehittymiseen liittyviä harjoiteltavia asioita ja vinkkejä niihin liittyen kotona toteutettavaksi. Joka tapauksessa enemmän vuorovaikutusta kodin ja varhaiskasvatuksen välille.”

”Hyvässä kasvunkansiossa on kerrottu edes lyhyesti mitä vahvuuksia miltäkin vasun osa-alueelta lapsella on päivähoiton mielestä.. Lapsesta varmaan kiva lukea omasta osaamisestaan, johon on kiinnitetty huomiota.”

Perheiden vastausten perusteella korostui myös lasten tuottaman tekstin tärkeys kasvun kansiin. Sen avulla lapset pääsivät osalliseksi kasvun kansion laadintaan. Heille merkityksellisiä olivat lasten keksimät kertomukset, kuvatekstit ja kommentit sekä lasten mielipiteet.

”Siitä että lapsi kertoo itse touhuista ja retkistä.”

”Kuvat, joihin lapsi on saanut itse miettiä kuvatekstejä.”

”Lapsi saisi äänensä kuuluviin”

”Lapsen omia mielipiteitä”

Lasten osallisuuden lisääminen kasvun kansioiden laadinnassa nähtiin myös kehityskohteena. Osallisuutta toivottiin suurimmaksi osaksi tekstien laadinnassa, mutta aineistosta löytyi myös konkreettisempia vastauksia. Yhdessä vastauksista oli mietitty asiaa tarkemmin ja pohdittu myös toimintatavan positiivisia puolia arjen realiteetit huomioiden.

”Sellainen, jossa näkyy lapsen jälki. Ei aikuisen tekemä. Tämä tarkoittaa sitä, että lapsi on itse valinnut kuvat, kirjoittanut/kertonut kuvatekstit sekä valinnut teeman. Eli lapsen näköinen.”

”Mielestäni lapsia voisi osallistaa kansion tekemiseen enemmän. Heidän omie näkemysten ja kokemusten määrä on tällä hetkellä ollut melko pienessä roolissa. Toki tämä työllistää aikuisia enemmän, mutta pieni hetki aikuisen jakamatonta huomiota ei olisi suuressa ryhmässä kenellekään pahitteeksi. Lapsen lisäksi aikuinen saa pienen hengähdysketken hulinasta. 😊.”

Kuvat ja videot kasvun kansiossa

Kuvat nähtiin aineistossa esiintyvyyden perusteella tärkeimpänä osana kasvunkansion sisältöä. Esimerkiksi kysymykseen 5. Mikäli olet nähnyt lapsesi kasvun kansion, kerro mistä siinä olet erityisesti pitänyt? 63 vastaajasta 55 mainitsi kuvat vastauksessaan. Maininta videosta sisältyi vastauksiin harvemmin. Tämän pohdimme omaan kokemustietoomme perustuen mahdollisesti johtuvan siitä, että videoita ei ole välttämättä käytetty niin yleisesti kasvun kansioissa kuin kuvia. Yläluokka kuvat ja videot jakaantui analyysissämme kahteen alaluokkaan: kuvat ja videot lapsesta ja päiväkotiarjesta sekä kuvat lapsen tekemistä töistä. Käsittelemme ensiksi alaluokkaa kuvat ja videot lapsesta ja päiväkotiarjesta.

Perheet olivat sitä mieltä, että kuvat toimivat tehokkaina välineinä päiväkodin arjen välittämisessä. Toivottiin kuvia lapsista eri toiminnoissa, tapahtumissa ja ympäristöissä. Vastauksista välittyi myös yhteys kuvien ja tekstin välillä ja toive näiden suhteen tasapainolle.

”Kuvat ovat olleet kivoja. Sitä osaa lapsen arkea, jota ei muuten näe.”

”Monipuolinen kerronta vuoden tapahtumista kuvineen saa kiitosta.”

”Kuvista, eri ympäristöissä ja tapahtumissa. Myös ihan perus päiväkotiarkea kuvina.”

”Touhuihin liittyvät kuvat ovat kivoja ja se, että puuhia on avattu tekstien avulla. Teksteistä välittyy puuhaan liittyvä tunnelma.”

”Olisi tasapainossa kuvien ja tekstien määrä.”

Kuvat lasten tekemistä töistä nähtiin myös tärkeinä. Osa lapsista ei suostunut esimerkiksi piirtämään kotona lainkaan, jolloin päiväkodissa tehtyjen töiden dokumentointi nähtiin vieläkin arvokkaampana. Lasten töiden dokumentointi nähtiin myös asiana, jota voisi jatkossa lisätä.

”Se sisältäisi kuvia ja videoita aika paljon. Kuvia lapsen piirustuksista ja tehtävistä.”

”Lapsen piirroksista ja askarteluista, joita hän ei kotona suostu tekemään. Lisäksi kaikki kuvat, joita on otettu, mitä ovat päiväkodissa tehneet”

”Piirustuksia voisi dokumentoida enemmän.”

Kasvun kansion rakenne

Aineistosta nousi myös toiveita kasvun kansion rakenteeseen liittyen. Yläluokka rakenne jakautui aineistonanalyysin tuloksena kahteen eri alaluokkaan: jäsentely ja laajuus. Jäsentelyn alaluokkaan sisältyvät perheiden toiveet kasvun kansion selkeydestä, yksinkertaisuudesta ja monipuolisuudesta. Lisäksi toivottiin, että kansio etenisi loogisessa järjestyksessä esimerkiksi aihealueittain tai vuodenaikojen mukaisesti.

”Ytimekäs, monipuolinen, kattavasti kerrottu miten lapsi menestyy milläkin osa-alueella”

”Monipuolinen ja selkeä.”

”Mahdollisimman yksinkertainen ja helppo käyttöinen pitäisi olla.”

”Ehkä jotenkin aikajanaan ja järjestykseen olisi kiinnitetty enemmän huomiota, että näkee lapsen kehityksen päiväkotivuoden aikana.”

”Selkokielineen, vuoden aikojen mukainen”

”Ehkä asioita voisi tiivistää enemmän aihealueiksi, esim. tällaisia retkiä on tehty, tai jumpassa on ollut kuluvan vuoden aikana mm. tällaisia harjoituksia.”

Mielipide laajuudesta vaihteli vastaajien kesken. Tähän voi osaltaan vaikuttaa se millaisia kasvun kansioita perheet olivat nähneet aiemmin. Toisten mielestä kasvun kansiot olisivat saaneet olla pitempiä ja toisten mielestä lyhyempiä. Suurin osa kritiikin antajista oli kuitenkin sitä mieltä, että laajuutta pitäisi kasvattaa. Osa vastaajista oli myös tyytyväisiä nykyiseen mittaan. Pituudella viitattiin sekä koko kasvun kansioon, että esimerkiksi tekstin määrään. Osa vastanneista toivoi lisää kuvia, joka voidaan myös määritellä laajuuden käsitteen sisälle. Kuvat olivatkin ainut asia, jossa

vastaajat olivat yksimielisiä eikä niitä ollut kenenkään mielestä liikaa. Kuvat korjasivat osaltaan myös puutteita tekstissä.

”Olisin kaivannut lisää tekstiä.”

*”Se oli mielestäni aika tynkä, kaipaisin siihen lisää laajuutta, kun lapseni on kuitenkin koh-
talaisen paljon päiväkodissa.”*

*”Kasvunkansiot ovat usein todella pitkiä. Tuntuu toisinaan, ettei niitä jaksa lukea kunnolla
läpi.”*

*”Kasvunkansion ei tarvitse olla laaja. Kuvat kertoo enemmän kuin tuhat sanaa 😊 Siellä
täällä jotain tekstiä, joka kertoo lapsesta, osaamisesta ja kehitymisestä taidoissa.”*

” Olen ollut tyytyväinen kasvunkansioihin. Liian pitkäkin on liian pitkä.”

*”Jos on hyvin niukasti tekstiä eli ei ole kerrottu juurikaan puuhasta. Toki kuvat puhuvat
silloinkin osin puolestaan.”*

Osittain alaluokat jäsentely ja laajuus ovat limittäisiä: esimerkiksi laajuuteen linkittyvät myös jä-
sentely osion ajatukset ytimekkyydestä ja monipuolisuudesta, toimien toistensa vastakohtina.

5.3.2 Kasvun kansion tekniset ominaisuudet

Kasvun kansion tekniset ominaisuudet jakoutuivat aineistonanalyysissämme kolmeen yläluok-
kaan, joita ovat toteutusmuoto, alustan toimivuus ja interaktiivisuus. Alaluokkia näille yläluokille
ei muodostunut. Taulukossa 9. esitellään luokkajako kasvun kansion teknisten ominaisuuksien
osalta.

Taulukko 9. Kasvun kansion teknisten ominaisuuksien luokittelu

Pääluokka	Tekniset ominaisuudet		
Yläluokka	Toteutusmuoto	Alustan toimivuus	Interaktiivisuus

Kasvun kansion toteutusmuoto

Kasvun kansion toteutusmuodon suhteen vastaajat edustivat kahta toisilleen vastakkaista mieli-
pidettä: toiset vastaajista olivat tyytyväisiä digitaaliseen kasvun kansioon, ja osa taas kaipasi edel-
täjäänsä eli paperista versiota. Paperista kasvun kansiota perusteltiin saavutettavuudella lapsen
sekä perheen näkökulmasta. Vastaajat ilmaisivat, että kansiota tulisi katsottua useammin, jos se
ei olisi digitaalisessa muodossa. Digitaalisuuden kannattajat eivät varsinaisesti perustelleet kan-
taansa. Tähän on voinut vaikuttaa se, että kysely koski nimenomaan digitaalista kasvun kansiota,
jolloin digitaalinen toteutusmuoto nähtiin jo valmiiksi valittuna eikä kaivannut vastaajien mielestä
lisäperusteluita. Vastaajien kokemia digitaalisuuden hyötyjä on kuitenkin luettavissa muissa asia-
yhteyksissä esim. interaktiivisuudesta puhuttaessa.

*”Digitaalisuus ei ole kiva. Ennen oli kansio lapsella konkreettisesti ja siellä oli piirrustuksia
sun muita juttuja ja muutama kuva. Nyt drivekansio unohtuu kyllä eikä tule katseltua.”*

*”kaipaam kasvun kansioita ihan perinteisessä paperimuodossa kuvineen, jolloin niitä tuli
katseltua paljon yhdessä lapsen kanssa sekä lapsi saattoi niitä itsekkin katsoa omatoimi-
sesti ja muistella päiväkotimuistoja. Miten kasvun kansio digitaalisessa muodossa voisi
tukea ja mahdollistaa sitä, että lapsi itsekkin pääsisi katsomaan paremmin kansiota? Nyt
kasvun kansio unohtuu sähköiseen kansioon yhden katselukerran jälkeen, kun ennen van-
haan se löytyi konkreettisesti kirjahyllystä, josta lapsi saattoi sen itse ottaa esille halutes-
saan.”*

”Digitaalisuus on plussaa.”

Digitaalisen kasvun kansion alustan toimivuus

Vastaajat nostivat esille haasteet nykyisen alustan toimivuudessa. Vastauksissa mainittiin, että
kasvun kansion tulisi olla helpommin luettavissa ja katseltavissa. Edellä mainittuja asioita vaikeut-
tivat vastaajien mukaan kuvien suuri koko ja se, ettei tietokonetta ollut saatavilla, jolloin pienien
tekstien lukeminen koettiin haasteelliseksi puhelimen pieneltä näytöltä. Puhelimelta katseltaessa
mainittiin myös muotoilun olevan sekava. Esille tulivat myös digitaalisten kasvun kansioden tu-
lostus- ja tallennusvaikeudet.

”Kasvunkansiota on hankala tallentaa videoineen itselleen säilöön.”

*”Käytettävissä ei ole tietokonetta. Vähän hankala lukea tekstejä puhelimen pieneltä näy-
töltä. Jää osa lukematta.”*

”Ehkä kasvun kansiota voisi toteuttaa jollakin sellaisella alustalla tai ohjelmalla, josta se olisi helpommin luettavissa ja katsottavissa tai nykyaikaisemmin; nyt kuvat ja diat ovat melko isoja ja ehkä ei niin ketteriä, mutta toisaalta olen pitänyt paljon kasvun kansioista nykymuodossaan.”

Osassa korjausehdotuksia sisältäviä kommenttejakin korostettiin kuitenkin tyytyväisyyttä nykyisiin kasvun kansioihin.

Digitaalisen Kasvun kansion interaktiivisuus

Vaikka digitaalinen toteutusmuoto sai vastauksissa osakseen jonkin verran kritiikkiä, osa perheistä toivoi kasvun kansiolta tulevaisuudessa enemmän interaktiivisuutta, jonka mahdollistaminen on digitaalisuuden avulla helpompaa. Vastaajat ajattelivat, että interaktiivisuus lisäisi kasvun kansion parissa vietettyä aikaa. He arvelivat sen lisäksi mahdollistavan lapsen osallisuutta, ei vain kansion laadinnassa, mutta myös tarkastellessa kansion sisältöä. Ehdotettiin myös sähköposti-ilmoitusta uudesta päivityksestä interaktiivisuutta helpottamaan.

”Tärkeää olisi myös, että perheet pääsisivät halutessaan yhdessä lapsen kanssa toimintakauden aikana lisäämään kuvia ja kirjoituksia kasvunkansioon.”

”Ajatuksena hieno, jos myös me vanhemmat voidaan sinne pitkin vuotta kommentoida, niin tulisi lapsen kanssa sitä enemmän tutkittua.”

”Kansiota olisi hyvä voida tarkastella kotona kesken vuoden, niin lapsi voisi kertoa kuvien avulla esim. mukavista hetkistä ja retkistä.”

”Olisi mukava että saisi ilmoituksen vaikka sähköpostiin aina kun joku lisää lapsen kansioon kuvia tai tekstiä. Tulisi käytyä useammin katsomassa.”

Edellä käytyjen laadullisen sisällönanalyysin tuloksena syntyneiden tulosten lisäksi aineistossa oli mainintoja siitä, kuinka kasvun kansio auttaa vuoden kokonaisuuden hahmottumisessa perheille ja on lapselle kiva muisto varhaiskasvatuksen ajasta. Perheet kokivat myös, että tekstien, kuvien ja videoiden avulla pääsivät itsekin paremmin sisälle päiväkodin arkeen. Päiväkoti arjessa perheitä kiinnosti yleisesti päivien sisältö, mutta myös tarkemmat yksityiskohdat kuten jonkin yksittäisen leikin kulku.

Yleisesti ottaen vastauksissa korostui perheiden tyytyväisyys nykyisiin kasvun kansioihin. Yksitoista 57 vastaajasta vastasi esimerkiksi kysymykseen 7. Millainen olisi mielestäsi hyvä digitaalinen kasvun kansio? erityisesti korostaen tyytyväisyyttä nykyiseen kansioon. Tyytyväisyydestä kertoo myös se, että kysymykseen 6. Mikäli olet nähnyt lapsesi kasvun kansion, kerro mistä siinä et ole pitänyt? saimme vain 23 vastausta, joista neljässä vastaaja kertoi olevansa tyytyväinen nykyiseen kansioon. Vertailun vuoksi kysymykseen 5. Mikäli olet nähnyt lapsesi kasvun kansion, kerro mistä siinä olet erityisesti pitänyt? vastauksia tuli 62 kappaletta.

”Yksityiskohtaisista kommenteista/muistoista, joissa kerrotaan esimerkiksi jostain tietystä leikistä ja sen kulusta kavereiden kanssa.”

” Se on aivan ihana kokonaisuus! Sen avulla hahmottuu paremmin mitä kaikkea kivaa lapset touhuavatkaan päiväkodissa. Kansion avulla pääsee itsekin paremmin sisälle päiväkoti arkeen. Hienosti toteutettu kansio, ilo katsella sekä kiva muisto lapselle itselleen.”

”Mielestäni kansio on ollut mukava enkä äkkiseltään keksi miten se voisi olla parempi!”

6 Johtopäätökset ja pohdinta

Kuten jo viitekehyksessämme kirjoitimme (ks. luku 2.3 Digiosallisuus varhaiskasvatuksessa), huoltajan kokemukseen digitaalisesta yhteistyöstä vaikuttavat monet eri tekijät, joita ovat esimerkiksi digipalveluiden helppokäyttöisyys, selkeys ja käyttäjän oma digiosaaminen sekä taidot käyttää erilaisia teknologioita. (Hänninen ym. 2022, 61–74). Nämä asiat nousivat myös työmme tuloksissa ilmi, sillä esimerkiksi vanhempien oma digiosaaminen ja -taidot näkyivät vahvasti vastauksissa. Kasvun kansion tekemiseen osallistumisessa vanhemmat näkivät haasteena oman digiosaamisen. Ilman tarvittavia taitoja vanhempien on miltei mahdotonta osallistua niiden tekemiseen. Toisaalta omat digitaidot nähtiin myös osallistumisen mahdollistajana.

Tuloksia analysoidessa nousi vahvasti esille myös perheiden kiireinen arkielämä. Halosen, Rintalan, Sorkkilan, Rönkän ja Aunola (2021) tutkimuksessa selvitettiin millaisiksi suomalaiset äidit ja isät luonnehtivat ihannevanhempia. Tutkimuksessa selvisi, että yhteiskunnan nähtiin asettavan vanhemmille epärealistisia ihanteita ja suorituskeskeisiä arvoja, jossa vanhemman tuli olla urasuuntautunut, kouluttautunut, varakas, aikaansaava, mutta toisaalta myös läsnä oleva ja epäitsekkäs. Ulkoapäin asetetut odotukset voivatkin olla riskitekijä vanhempien hyvinvoinnille ja vanhemmuudelle, joka ammattilaisten on hyvä ottaa huomioon perheiden kanssa toimiessa. (Halonen, Rintala, Sorkkila, Rönkä & Aunola 2021, 304–318.) Kasvun kansioiden laadintaan osallistumisen tulisikin perustua ennen kaikkea vapaaehtoisuuteen eikä osallistumisesta saisi muodostua perheelle taakkaa. Osallistumisesta tulisi tehdä vanhemmalle mahdollisimman sujuvaa ja helppoa, eikä se saisi olla velvoittavaa. Tässä oli yhtäläisyyksiä Kotilaisen (2019b) tutkimukseen, jossa osa vanhemmista mietti oman ajankäytön riittävyttä ja digitaalisten kasvun kansioiden työllistävää vaikutusta. Mielestämme ajan riittävyttä edistää myös tehtävän rajaaminen riittävän suppeaksi.

Tulosten mukaan kasvun kansion reaaliaikaisuus toimii myös keskeisenä mahdollistajana perheiden osallisuudelle. Sotkamon varhaiskasvatuksessa onkin otettu jo ensiaskeleita asian suhteen ja tällä hetkellä perheet näkevät kasvun kansion reaaliaikaisesti. Osassa päiväkodeista perheillä on myös kommentointioikeudet.

Tuloksista näkyi perheiden tyytyväisyys kasvun kansion ja niiden sisältöihin nykyiselläänkin. Perheet kuitenkin mainitsivat haluavansa enemmän tietoa lapsen kehityksestä ja oppimisesta. Mainittiin esimerkiksi lapsen henkilökohtaisen varhaiskasvatussuunnitelman ja kasvun kansion

linkittymistä enemmän lapsen vasussa olevien tavoitteiden ja lapsen vahvuuksien osalta. Kasvun kansion ja varhaiskasvatussuunnitelman hyödyntäminen lapsen kasvun ja kehityksen tukena olisi järkevää. Tätä tukee myös Alangon, Kankaanrannan ja Mehtälän (2020) tutkimus, jonka tulosten mukaan lapsen varhaiskasvatussuunnitelma ja digitaalinen kasvun kansio täydentävät toisiaan. Kasvun kansion avulla voidaan tehdä näkyväksi lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa ja käyttää apuna sen päivittämisessä. Lisäksi oman kasvun kansion avulla lapsi pystyy kertomaan varhaiskasvatussuunnitelma- tai esiopetussuunnitelmakeskusteluissa omista mielenkiinnon kohteistaan ja vahvuuksistaan. Alangon, Kankaanrannan ja Mehtälän tulosten mukaan varhaiskasvattajat olivat myös tuoneet toistuvasti ilmi, että digitaalinen kasvun kansio mahdollistaa lapsen kokonaisvaltaisen kehityksen tarkastelun. (Alanko, Kankaanranta & Mehtälä 2020, 35–36.)

Haluamme myös todeta, että saamiemme tulosten mukaan nykyinen käytössä oleva alusta kasvun kansiolle ei välttämättä ole kovin toimiva vanhempien osallistamiseen. Alustalta vanhemmat toivoisivat enemmän interaktiivisuutta, toimivuutta, helppokäyttöisyyttä sekä yksinkertaisuutta, jota nykyinen alusta ei täysin tarjoa. Vanhemmat kaipasivat myös selkeitä ohjeita siitä, mitä heiltä odotetaan ja toisaalta myös työn rajaamista sopivan suppeaksi. Lisäksi mainittavan arvioista on, että eri kulttuureista tulevien perheiden kielitaito voi vaikuttaa kasvun kansioiden tekemiseen osallistumiseen. Sotkamon varhaiskasvatuksessa kansioiden ovat tällä hetkellä pelkästään digitaalisessa muodossa. Tällöin haasteita yhdenvertaisuuden suhteen voi kielitaidon puutteen lisäksi syntyä esimerkiksi digitaitojen ja digitaalisten laitteiden saatavuuden vuoksi. Kaikilla perheillä ei välttämättä ole tarvittavia teknologisia laitteita tai osaamista, joiden avulla digitaalisten kasvun kansioiden tarkastelu tai niiden tekemiseen osallistuminen olisi mahdollista. Näihin asioihin on syytä kiinnittää huomiota, kun yhteistyötä kansioiden parissa tulevaisuudessa kehitetään, jotta yhdenvertaisuus ja osallisuus voitaisiin mahdollisimman hyvin varmistaa.

Sosiaalialan koulutusohjelmille on laadittu omat AMK-, ja YAMK-tutkinnon kompetenssit, jotka kuvaavat alalla tarvittavaa osaamista. Sosionomi-tutkinnon kompetensseja ovat sosiaalialan eettinen osaaminen, asiakastyön osaaminen, sosiaalialan palvelujärjestelmäosaaminen, kriittinen ja osallisuutta edistävä yhteiskuntaosaaminen, tutkimuksellinen kehittämis- ja innovaatio-osaaminen sekä työyhteisö-, johtamis- ja yrittäjyysosaaminen. (SOAMK 2023.) Näistä kompetensseista opinnäytetyömme tekeminen on edistänyt erityisesti kriittistä ja osallisuutta edistävää yhteiskuntaosaamista sekä tutkimuksellista kehittämis- ja innovaatio-osaamista. Kriittiseen ja yhteiskuntaosaamiseen kuuluvat esimerkiksi asiakkaiden, asiakasryhmien ja yhteisöjen osallisuuden edistä-

minen sekä osallistumisen mahdollisuuksien lisääminen. Opinnäytetyömme lähtökohtana on ollut vanhempien osallisuuden edistämisen mahdollisuuksien kartoittaminen sekä vanhempien mielipiteiden ja toiveiden kuuleminen aiheeseemme liittyen.

Tutkimuksellisessa kehittämis- ja innovaatio-osaamisen elementeistä, olemme syventyneet ja noudattaneet tutkimuseettisiä periaatteita sekä harjoitelleet pienimuotoisen tutkimuksen toteuttamista. Opinnäytetyö on edellyttänyt tiedon keräämistä ja analysoimista sekä tulosten esittämistä. Lisäksi opinnäytetyöprosessimme on haastanut meitä kriittiseen ajatteluun, luovuuteen ja tiimityöskentelyyn.

Työmme tarkoituksena oli tuoda toimeksiantajallemme tietoa perheiden ajatuksista kasvun kansioiden tekemiseen osallistumisesta. Halusimme työssämme selvittää perheiden osallistumishalukkuutta sekä muita toiveita, ideoita ja ajatuksia liittyen kasvun kansioihin. Lisäksi halusimme kartoittaa miten tai millä tavoin perheet kokisivat miellyttäväksi kansioiden tekemiseen osallistumisen. Saimme kerättyä mielestämme hyödyllistä tietoa työllämme, jota toimeksiantajamme voi hyödyntää jatkokehittäessään lasten digitaalisia kasvun kansioita ja niihin liittyvää yhteistyötä perheiden kanssa. Esimerkiksi alustan toimivuus, vanhempien digitaidot ja arjen kiire nousivat vahvasti esille. Näitä teemoja onkin syytä pohtia, kun yhteistyötä kansioiden saralla kehitetään.

Opinnäytetyön teimme parityönä, jonka koemme rikastuttaneen omaa oppimistamme. Olemme kokeneet parityöskentelyn meille luontevana ja sopivana tapana tuottaa opinnäytetyö. Työskentelymme opinnäytetyön parissa tapahtui pääsääntöisesti etäyhteyksin, kuitenkin olemalla tiiviisti yhteyksissä koko prosessin ajan. Työn tekeminen parin kanssa on tukenut hyvin molempien kii-reistä elämäntilannetta sekä vahvistanut välistämme yhteistyöskentelyä. Opinnäytetyöprosessin kokonaisuudessaan koemme vahvistaneen ammatillista kasvuamme kohti sosionomina toimimista tiimityöskentelyn ollessa yksi osa sitä.

Työelämäyhteistyö onnistui mielestämme hyvin, johon vaikutti merkittävästi meidän molempien työelämänyhteydet Sotkamon kunnan varhaiskasvatukseen. Arki varhaiskasvatuksessa on kuitenkin usein hyvin työntäyteistä ja hektistä, joten välillä yhteyden saaminen ja pitäminen oli haasteellista. Arvioimme, että yhteydenpito olisi voinut olla vieläkin paljon haastavampaa, mikäli meillä ei olisi ollut lainkaan kontakteja toimeksiantajaamme. Koimme siis, että työelämänyhteyksistämme oli tässä tapauksessa hyötyä, jotta työmme pääsi etenemään suunnitellusti. Lisäksi tiesimme kaikkien kunnan päiväkotien käyttävän WhatsApp-sovellusta, joten pystyimme hyödyntä-

mään sen tarjoamia mahdollisuuksia aineistonkeräämisessä, kun halusimme välittää tietoa tehokkaasti kaikille päiväkotien työntekijöille. Tätä mahdollisuutta emme varmasti olisi osanneet pohdita ilman työskentelyä kunnan päiväkodeissa.

Tulevaisuutta ajatellen jääme mielenkiinnolla odottamaan miten yhteistyö kasvun kansioiden parissa sekä vanhempien osallistuminen niiden tekemiseen etenee kunnassamme. Jatkotutkimusaiheeksi ehdotammekin lisätutkimusta siitä, kuinka tämän tyyppinen yhteistyö on lähtenyt toimimaan ja ovatko esimerkiksi käytössä olevat sähköiset ympäristöt sekä niiden ominaisuudet vaikuttaneet yhteistyöhön ja sen onnistumiseen. Tutkimuksen keinoin voisi myös kehittää nykyisiä käytössä olevia alustoja käyttäjäystävällisemmäksi. Toisaalta näkökulmana voisi olla myös lasten oma kokemus ja mielipiteet digitaalisesta kasvun kansiosta sekä se, millainen merkitys perheiden osallisuudella digitaalisen kasvun kansion laadinnassa on lapselle itselleen.

Lähteet

- Aineiston analysointi ja tulosten visualisointi. (N.d.). Kehittämiskeskus opinkirjo. Saatavilla 1.10.2023 <https://opinkirjo.fi/tutkimuksen-perusteet/aineiston-analysointi/>
- Alanko, M., Kankaanranta, M. & Mehtälä, S. (2020). Digitaaliset portfoliot varhaiskasvatuksessa. KAKS - Kunnallisan kehittämissäätöön julkaisu 30:2020. Saatavilla 30.5.2023 <https://kaks.fi/wp-content/uploads/2020/02/digitaaliset-portfoliot-varhaiskasvatuksessa.pdf>
- Annika, V. (2015). Tenavanetti kasvatuskumppanuutta tukemassa: Kokemuksia Tenavanetin käytöstä. AMK-opinnäytetyö. Tampereen ammattikorkeakoulu. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2015112818269>
- Arola, S. (2022). Digitaalinen yhteistyö varhaiskasvatuksessa – Huoltajien kokemuksia digiosallisuudesta. YAMK-opinnäytetyö. Laurea-ammattikorkeakoulu. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2022121429669>
- Erlingsson, C. & Brysiewicz, P. (2017). A hands-on guide to doing content analysis. African Journal of Emergency Medicine, 7(3), 93–99. Saatavilla 4.6.2023 <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2211419X17300423>
- Faehnle, M., Hannonen, P., Hapuoja, A., Turunen, I. & Terämä, E. (2020). Saa kuulua! Oivalluksia osallisuuden edistämiseen kaupungeissa ja kunnissa. Ympäristöministeriö ja Suomen ympäristökeskus 2020. Saatavilla 28.5.2023 <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe20230915127435>
- Günter, K., Hasanen, K. & Juhila, K. (N.d.). Analyysi ja tulkinta. Teoksessa Vuori, J. (toim.) Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto. Saatavilla 24.9.2022 <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/>
- Hälöinen, J., Rintala, R., Sorkkila, M., Rönkä, A., & Aunola, K. (2021). Suomalainen ihannevanhempi: Vanhempien käsitykset ihannevanhemman ominaisuuksista sekä yhteiskunnan ihanneista vanhemmuudelle. Psykologia, 56(3), 304-318.
- Heinimaa, E. (2011). Reggio Emilian kunnalliset päiväkodit - pedagoginen suunnannäyttäjä maailmalla. Teoksessa Paalasmaa, J. (toim.) Lapsesta käsin: kasvatuksen ja opetuksen vaihtoehtoja. 277–282. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Hirsjärvi, S., Remes, P., Sajavaara P. (2016). Tutki ja kirjoita (21. painos). Porvoo: Bookwell Oy.
- Hänninen, R., Karhinen, J., Korpela, V., Pajula, L., Pihlajamaa, O., Merisalo, M., Kuusisto, O., Taipale, S., Kääriäinen, J. & Wilska, T.-A. (2022). Digiosallisuus Suomessa. Digiosallisuus Suomessa -hankkeen loppuraportti. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2022:10. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-182-7>
- Hänninen, R., Karhinen, J., Korpela, V., Pajula, L., Pihlajamaa, O., Merisalo, M., Kuusisto, O., Taipale, S., Kääriäinen, J. & Wilska, T.-A. (2021). Digiosallisuuden käsite ja keskeiset osa-alueet. Digiosallisuus Suomessa -hankkeen väliraportti. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2021:25. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-287-9>

Isola, A-M., Kaartinen, H., Leemann, L., Lääperi, R., Schneider, T., Valtari, S. & Keto-Tokoi, A. (2017). Mitä osallisuus on? Osallisuuden viitekehystä rakentamassa. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-302-917-0>

Jalo, S., Lund, V. & Pohjasniemi, P. (2022). Digitaalinen kasvatusyhteistyö vahvistaa perheiden osallisuutta ja tukee lapsen kasvua. Teoksessa Elomaa-Krapu, M. & Vuorijärvi, M. (toim.) Osallistavia ratkaisuja digitaalisiin hyvinvointi- ja terveystalouteihin. Metropolia Ammattikorkeakoulun julkaisuja: TAITO-sarja 95. Helsinki. Saatavilla 12.1.2023
<https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-328-349-7>

Juuti, P. & Puusa, A. (2020). Laadullisen tutkimuksen luotettavuus. Teoksessa Juuti, P. & Puusa, A. (toim.) Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät.

Kananen, J. (2011). Kvantti: Kvantitatiivisen opinnäytetyön kirjoittamisen käytännön opas. Tampere: Suomen yliopistopaino Oy – Juvenes Print.

Kananen, J. (2014). Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä: Miten kirjoitan kvalitatiivisen opinnäytetyön vaihe vaiheelta. Tampere: Suomen yliopistopaino Oy – Juvenes Print.

Kangas, J., Lastikka, A., Karlsson, L. (2021). Voimaannuttava varhaiskasvatus: Leikkivä, osallinen ja hyvinvoiva lapsi. Keuruu: Otava kirjapaino.

Kankkunen, P. & Vehviläinen-Julkunen, K. (2013). Tutkimus hoitotieteessä. Uudistettu painos. Helsinki: Sanoma pro Oy.

Kerkkänen, T. & Veikanmaa, S. (2019). Huoltajien osallisuuden lisääminen - Menetelmäkansio Pikku-Kaarlen päiväkotiin. AMK-opinnäytetyö. Karelia ammattikorkeakoulu.
<https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2019110820841>

Kinnunen, T. (N.d.). Laadullinen analyysi. Teoksessa Vuori, J. (toim.) Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto. Saatavilla 24.9.2022
<https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/>

Kotilainen, V. (2019a). Huoltajien osallisuuden syventäminen digitaalisessa portfolioissa. Teoksessa Diggaa mun digimatkaa - digitaalisen portfolioyöskentelyn jatkokehittäminen Kirkkonummella, Keravalla ja Tuusulassa. Opetus- ja kulttuuriministeriö. Diggaa mun digimatkaa -hankkeen 2. loppuraportti. Saatavilla 1.6.2023 https://peda.net/hankkeet/dmd/dmdhl:file/download/21118ff17bcb8d3ecec3764e5a831bd0157056ae/Loppuraportti_muok.pdf

Kotilainen, V. (2019b). Klik! Kävisipä se helposti ja nopeasti!
Huoltajien osallisuuden tukeminen digiportfolioyöskentelyn avulla. Metropolia ammattikorkeakoulu. Saatavilla 5.6.2023 <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2019060214078>

L 410/2015 Kuntalaki 10.4.2015/410. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2015/20150410#O2L5P22>

L 812/2000 Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 22.9.2000/812.
<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2000/20000812>

L 1285/2016 Nuorisolaki 21.12.2016/1285 <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2016/20161285>

L 1301/2014 Sosiaalihuoltolaki 30.12.2014/1301. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajan-tasa/2014/20141301>

L 540/2018 Varhaiskasvatuslaki 13.7.2018/540. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2018/20180540>

Lemmetti, J. & Marvala, S. (2021). Mitäs sitten tehtäis – Pedagoginen dokumentointi varhaiskasvatuksen opettajan suunnittelutyötä ohjaamassa. Teoksessa Koskinen, M. (toim.) Laurea-julkaisut. Saatavilla 11.1.2023 <https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-799-625-9>

Marin, S. (2019). Osallistava ja osaava Suomi – Sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävä yhteiskunta. Pääministeri Sanna Marinin hallituksen ohjelma 10.12.2019. Valtioneuvoston julkaisuja 2019:31. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-287-808-3>

Määttä, P. & Rantala, A. (2016). Tavallisen erityinen lapsi – onnistuneen yhteistyön arvoitusta ratkomassa. Jyväskylä: PS-kustannus.

Opinnäytetyön raportointi. (2022). JAMK. Saatavilla 1.10.22 <https://oppimateriaalit.jamk.fi/raportointiohje/4-opinnaytetyon-rakenne/4-2-opinnaytetyon-runko-osa/4-2-5-tutkimuksen-to-teuttamisen-ja-tulosten-raportointi/>

Pelastakaa lapset ry. (2011). Lapsen ääni -tarina minulta. Saatavilla 13.9.2022 https://frantic.s3.eu-west-1.amazonaws.com/pelastakaalapsset/2016/02/01153245/lapsen_aani_tarina-minulta_web-161111.pdf.

Rintakorpi, K. & Vihmari-Henttonen, E. (2017). "Tää on meidän maailma!" Pedagoginen dokumentointi varhaiskasvatuksessa. Tallinna: Meedia Zone.

Rouvinen-Wilenius, P. (2022). Meistä jokainen voi pudota digikelkasta. Blogi. Saatavilla 12.1.2023 <https://www.digiosallisuus.fi/digiosallisuus/meista-jokainen-voi-pudota-digikelkasta/>

Schreier, M. (2012). Qualitative content analysis in practice. Thousand Oaks (Calif.): Sage Publications.

SOAMK. (2023). Sosiaalialan ammattikorkeakoulutuksen kompetenssit. Saatavilla 7.7.2023 <https://www.sosiaalialanamkverkosto.fi/wp-content/uploads/2023/04/SOSIAALIALAN-AMMATTIKORKEAKOULUTUKSEN-KOMPETENSSIT-2023.pdf>

Sotkamon varhaiskasvatussuunnitelma. (2022). Sotkamon kunta. Saatavilla 20.11.2023 https://www.sotkamo.fi/wp-content/uploads/2023/06/vaka_sotkamon_kuntavasu_2023.pdf

Stratigos, T. & Fenech, M. (2021). Early childhood education and care in the app generation: Digital documentation, assessment for learning and parent communication. Australasian Journal of Early Childhood 46 (1), 19–31. Saatavilla 11.1.2023 <https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/1836939120979062>

- Talentia. (2020). Varhaiskasvatuksen sosionomin tehtäväkuva. Saatavilla 8.7.2023 <https://www.talentia.fi/nain-vaikutamme/talentia-vaikuttaa-varhaiskasvatuksessa/varhaiskasvatuksen-sosionomin-tehtavakuva/>
- TENK. (2023). Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan julkaisu 2/2023. Saatavilla 4.12.2023 https://tenk.fi/sites/default/files/2023-03/HTK-ohje_2023.pdf
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. (2023). Digiosallisuuden edistäminen. Saatavilla 29.5.2023 <https://thl.fi/fi/web/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/osallisuuden-edistaminen/heikoimmassa-asemassa-olevien-osallisuus/osallisuuden-edistamisen-mallit/digiosallisuuden-edistaminen>
- Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. (2022). Opetushallitus. Saatavilla 20.9.2023 https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/Varhaiskasvatussuunnitelman%20perusteet%202022_0.docx
- Vilka, H. (2015). Tutki ja kehitä. 4. uudistettu painos. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Vilka, H. (2021). Näin onnistut opinnäytetyössä – ratkaisut tutkimuksen umpikujiin. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Virolainen, A. (2018). Varhaiskasvatus arjen toimintana. Teoksessa Häkkä, A., Kuokkanen, H. & Virolainen, A. (toim.) Lapsen parhaaksi: Lähihoitaja varhaiskasvattajana. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy.
- Vlasov, J., Salminen, J., Repo, L., Karila, K., Kinnunen, S., Mattila, V., Nukarinen, T., Parrila, S. & Sulonen H. (2018). Varhaiskasvatuksen laadun arvioinnin perusteet ja suositukset. Helsinki: Kansallisen koulutuksen arviointikeskus.
- Vuori, J. (N.d.) Tutkimusetiikka ihmistieteissä. Teoksessa Vuori, J. (toim.) Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Saatavilla 10.1.2023 <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/tutkimuseiikka/tutkimuseiikka-ihmistieteissa/>
- YK:n lapsen oikeuksien yleissopimus. Sopimus kokonaisuudessaan. (N.d.). Lastensuojelun keskusliitto. Saatavilla 1.11.2023. <https://www.lapsenoikeudet.fi/lapsen-oikeuksien-sopimus-turvaa-lasten-ihmisoikeudet/sopimus-kokonaisuudessaan/>

Opinnäytetyön aineistonhallintasuunnitelma

1. Aineistojen yleinen kuvaus

Opinnäytetyömme tutkimusaineisto kerätään Webropol- alustalle luotavalla sähköisellä kyselylomakkeella. Kyselylomakkeen kysymykset sisältävät sekä avoimia että suljettuja kysymyksiä, joiden avulla on tarkoitus kerätä perheiden toiveita, odotuksia ja ideoita kasvun kansion kehittämiseksi. Lomake lähetetään kaikille Sotkamon varhaiskasvatuksen piirissä oleville perheille sähköpostitse keväällä 2023.

2. Aineiston dokumentaatio ja laatu

Pyrimme kuvaamaan tutkimusprosessin opinnäytetyössämme mahdollisimman selkeästi ja ymmärrettävästi. Tämän mahdollistamiseksi kirjoitamme tutkimuspäiväkirjaa, johon kirjaamme ajantasaisesti tekemämme ratkaisut ja opinnäytetyön etenemisen.

On tärkeää varmistaa aineiston säilyminen ennallaan ja virheettömänä koko tutkimuksen ajan esim. siirrettäessä tietoja järjestelmästä tai paikasta toiseen. Meidän tutkimuksessamme tämä tarkoittaa tietojen siirtämistä Webropol- lomakkeelta Microsoft OneDrive- pilvipalveluun.

Koska teemme opinnäytetyötä yhdessä, sovimme yhteisistä käytänteistä tiedostojen nimeämisessä. Tiedoston tulee kuvata sen sisältöä ja kertoa luomisen ajankohdasta. Varmuuskopioimme, tasaisin väliajoin opinnäytetyön tutkimuksen eri vaiheissa, jotta ongelmien ilmetessä pystymme palaamaan aiempaan versioon.

3. Säilytys ja varmuuskopiointi

Kyselyn vastaukset tallentuvat Webropol- alustalle. Käyttöoikeudet kyselyyn on vain meillä tutkijoina. Omaamme myös aineiston käsittelyoikeudet. Sotkamon varhaiskasvatukselle luovutamme koonnin tuloksista ilman tunnistetietoja. Tiedostot konvertoidaan webropolista pdf- tiedostona Microsoft OneDrive- pilvipalveluun.

4. Säilyttämiseen liittyvät eettiset ja laillisuuskyymykset

Tutkimuksemme perustuu vapaaehtoisuuteen ja Webropol- alusta mahdollistaa kyselyyn vastaamisen täysin anonymisti. Tutkimuksessa emme siis käsittele henkilötietoja. Mikäli avoimien kysymysten vastauksissa on kuitenkin puhuttu henkilöistä nimillä tai mainittu esim. päiväkotiryhmä, muutamme tiedot anonymiteetin säilyttämiseksi.

5. Aineiston avaaminen ja pitkäaikaissäilytys

Tutkimusta varten keräämämme aineisto säilytetään tutkimuksen valmistumiseen saakka, jonka jälkeen aineisto tuhoetaan. Tärkeimmät tulokset ovat avoimesti nähtävillä opinnäytetyöstämme ja Sotkamon kunta voi halutessaan hyödyntää niitä jatkokehittäessään digitaalista kasvun kansiota. Aineiston pitkäaikaissäilyttämiselle ei näin ollen ole tarvetta.

Saatekirje

Hei Sotkamon kunnan varhaiskasvatuksen vanhemmat!

Sotkamon kunnan varhaiskasvatuksella on pyrkimyksenä lisätä kasvatusyhteistyötä perheiden kanssa. Tästä syystä haluamme selvittää teidän, eli perheiden, ajatuksia ja toiveita lapsen kasvun kansion tekemiseen osallistumisesta. Tarvitsisimme siis apuanne, jotta tulevaisuudessa yhteistyö varhaiskasvatuksen ja perheiden kanssa kehittyisi.

Teillä on erityislaatuista tietoa, jota tutkimuksen välityksellä haluamme siirtää päiväkotienne käytettäväksi. Tiedon kautta varhaiskasvatusta on mahdollisuus kehittää niin, että se yhä enemmän toimii lapsenne ja perheenne parhaaksi.

Toivomme, että pystyisitte antamaan noin 10 minuuttia ajastanne vastaamalla oheiseen kyselyyn. Kysely on avoinna 3.4.-16.4. välisenä aikana. Vastaaminen kyselyyn tapahtuu anonymisti. Jos kuitenkin vastauksissanne on tunnistettavuustietoja, poistamme ne aineistostamme heti käsittelyn alussa. Käyttöoikeudet aineistoon on vain meillä tutkijoina ja aineistoa käytetään pelkästään tämän tutkimuksen tekemiseen.

Teemme tutkimuksen opinnäytetyönämme ja sen toimeksiantajana toimii Sotkamon kunta. Kyselyyn vastaaminen on täysin vapaaehtoista, joskin todella toivottavaa.

Liitteenä myös lyhyt tietopaketti kasvun kansiosta. Toivomme, että tutustutte siihen ennen kyselyyn vastaamista, jos kaipaatte aiheesta lisätietoa.

Kiitämme lämpimästi kyselyyn käyttämästänne ajasta!

Yhteistyöterveisin,

Anna Myllylä ja Henna Sirviö

Kajaanin ammattikorkeakoulu,

Sosionomi (AMK)

Annamme mielellämme myös lisätietoja tutkimukseen liittyen. Meidät tavoittaa sähköpostitse: annamyllyla@kamk.fi & hennasirvio@kamk.fi

Kasvun kansio infopaketti

Kasvun kansio on yksi pedagogisen dokumentoinnin toteuttamisen menetelmistä. Varhaiskasvatuksessa jokaiselle lapselle voidaan luoda oma kasvun kansio. Kansio sisältää kokoelman erilaisia dokumentteja, joita voivat olla esimerkiksi lapsen piirrookset, valokuvat ja haastattelut. Lapsen kansioon kerätyt dokumentit kertovat lapsen kasvusta, kehityksestä ja oppimisesta. Kasvun kansio toimii siis monipuolisena työvälineenä lapselle, huoltajille ja varhaiskasvattajille yksilöllisen kasvu- ja oppimisprosessin seurannassa sekä suunnittelussa. Lisäksi siihen kerätty materiaali kertoo kasvattajille lapsen tarpeista, toiveista ja mielenkiinnon kohteista sekä vahvuuksista. Kaikki tämä tieto on varhaiskasvattajille tärkeää toiminnan suunnittelussa.

Tätä dokumentointimenetelmää voidaan toteuttaa joko konkreettisena paperiversiona tai digitaalisena versiona. Sotkamon kunnassa kansioiden tehdään nykyisin kaikille lapsille digitaalisesti, jolloin kaikki kansioon kerätty materiaali on digitaalisessa muodossa.

Digitaalinen kasvun kansio antaa perheille mahdollisuuden tarkastella digitaalisessa muodossa kansioon ladattuja kuvia ja kirjoituksia, jolloin kansion sisältöihin voi palata tarvittaessa helposti uudelleen. Lisäksi kansion avulla voidaan vahvistaa vanhempien osallisuutta. Vanhempi voi esimerkiksi keskustella yhdessä lapsensa kanssa kasvun kansion sisällöistä, jolloin vanhempi pystyy muodostamaan oman käsityksensä varhaiskasvatuksen sisällöstä, laadusta ja sen merkityksellisyydestä omalle lapselleen. Kuluneen toimintakauden tapahtumien läpikäyminen yhdessä perheen kanssa, edesauttaa myös lapsen oman oppimisprosessin näkyväksi tulemistä hänelle itselleen.

Kysely lapsen digitaalisesta kasvun kansioista

1. Ikäsi

- Alle 25-vuotta
- 25-29-vuotta
- 30-34-vuotta
- 35-39-vuotta
- Yli 40-vuotta

2. Sukupuolesi

- Nainen
- Mies
- Joku muu

3. Missä päiväkodissa lapsesi on?

- Kontinjoen päiväkoti
- Käpymetsän päiväkoti
- Leivolan päiväkoti
- Satuvakan päiväkoti
- Tiilikankaan päiväkoti

4. Oletko nähnyt lapsellesi laaditun kasvun kansion?

- Kyllä
- En
- Lapselleni ei ole laadittu kasvun kansiota

5. Mikäli olet nähnyt lapsesi kasvun kansion, kerro mistä siinä olet erityisesti pitänyt?

---

6. Mikäli olet nähnyt lapsesi kasvun kansion, kerro mistä siinä et ole pitänyt?

---

7. Millainen olisi mielestäsi hyvä digitaalinen kasvun kansio?

---

8. Oletko osallistunut lapsesi kasvun kansion tekemiseen?

- Kyllä
- En
- En osaa sanoa

9. Haluatko tulevaisuudessa osallistua lapsesi kasvun kansion tekemiseen?

- Kyllä
- En
- En osaa sanoa

10. Koetko esteitä osallistumiselle? Millaisia?

---

11. Millä tavoin haluaisit osallistua lapsesi kasvun kansion tekemiseen? (Voit valita useamman vaihtoehdoista)

- Mahdollisuus lisätä omia kommentteja kansion sisältöihin
- Mahdollisuus lisätä itse kuvia ja kirjoituksia
- Tekemällä yhdessä lapsen kanssa varhaiskasvatuksesta saatavia tehtäviä, esim. lapsen haastattelu
- En halua osallistua
- Jollain muulla tavoin, miten?
-

12. Kerro vielä halutessasi omia ideoita, toiveita tai odotuksia perheiden osallistumisesta kasvun kansion tekemiseen.

Tutkimustulosten luokittelun koontitaulukko

PERHEIDEN OSALLISTUMINEN								
Osallistumisen haasteet				Osallistumisen mahdollistajat				
Sisäiset haasteet		Ulkoiset haasteet		Perheisiin liittyvät mahdollistajat		Kansioon liittyvät mahdollistajat		
Asenteet	Taidot	Ajan puute	Alustan toimivuus	digitaidot	Motivaatio	Reaaliaikaisuus	Helppokäyttöisyys	Tehtävän raja

HYVÄ KASVUN KANSIO								
Sisältö						Tekniset ominaisuudet		
Teksti		Kuvat ja videot		Rakenne		Toteutusmuoto	Alustan toimivuus	Interaktiivisuus
Kasvatushenkilön luoma teksti	Lapsen luoma teksti	Kuvat ja videot lapsesta ja päiväkodin arjesta	Kuvat lapsen tekemistä töistä	Jäsentely	Laajuus			